

Poliser och boende i utsatta områden – en rapport om trygghet, förtroende och framtiden

Kunskapspartner till Järvaveckan Research:

Innehåll

01	Vilka står bakom?	04
	Om Järvaveckan	04
	Om Järvaveckan Research	05
	Om vår kunskapspartner: Polisförbundet	05
02	Om rapporten	06
	Inledning	06
	Läsanvisningar	06
03	Sammanfattning	07
04	Förord	08
	Stiftelsen Järvaveckans vd och ordförande	08
	Polisförbundets ordförande	09

05	Resultat	10
	1. Om respondenterna	10
	2. Oro, trygghet och social sammanhållning	13
	3. Förtroende för polisen	19
	4. Mötet med polisen	27
	5. Polisens framtida arbete	34
	6. Sammanfattning och slutsatser	44
06	Metodbeskrivning	45
07	Kontakt- uppgifter	47
08	Bilagor	48

01

Vilka står bakom

01.1

Om Stiftelsen Järvaveckan

Stiftelsen Järvaveckan är det övergripande namnet för tre verksamheter: Järvaveckan Evenemang, Järvaveckan Research och Järvaveckan Dialog. Stiftelsen Järvaveckan är en ideell, politiskt och religiöst obunden stiftelse.

SYFTE

Stiftelsen Järvaveckans syfte är att bidra till ett samhälle där mångfald är en allmänt erkänd styrka. Ett samhälle där alla oavsett bakgrund får möjlighet att bidra med och utvecklas i sin fulla potential till gagn för samhällsutvecklingen, för näringsliv och ekonomi och för den enskilda individen.

VISION

Vår vision är ett samhälle där alla kan vara med och påverka samhällsutvecklingen och känna delaktighet på lika villkor. Ett samhälle där var och en har möjlighet att skapa sin framtid.

Vår mission är att bidra till att mångfalden skapar möjligheter. Vägen dit går via öppna samtal som bygger på ömsesidig respekt och gemensam kunskap. Där är Stiftelsen Järvaveckan en expert som bidrar med nya insikter och en kraft för brobyggande möten.

Våra tre verksamhetsområden är :

- Järvaveckan Evenemang: vi organiserar större evenemang så som det årliga evenemanget Järvaveckan på Spånga IP.
- Järvaveckan Research: vi tar fram och sprider ny kunskap och vetenskapligt grundade rapporter som ger nödvändiga insikter om det svenska samhället för upplysta samtal och offentlig debatt.
- Järvaveckan Dialog: samtalsserie för öppna, inkluderande diskussioner om samhällets mest angelägna utmaningar – i form av rundabordssamtal, seminarier, paneler och workshops.

01.2

Om Järvaveckan Research

Järvaveckan Research fördjupar insikter och debatt genom att ta fram och publicera faktagrupper och ge utrymme åt de röster och perspektiv som traditionellt förbises. Vi tar fram ny kunskap och vetenskapligt grundade rapporter där vi tar stöd av etablerade undersökningsföretag och statistik från myndigheter.

Samarbete är nyckeln till vår framgång och vi samarbetar med en rad olika kunskapspartners, inklusive företag, stiftelser och myndigheter. Detta säkerställer att våra rapporter är välgrundade, relevanta och aktuella. Det ger oss också möjlighet att sprida våra resultat brett och påverka samhällsdebatten.

Genom att utveckla och distribuera faktagrupper och nya perspektiv ger vi en inblick i

livsvillkoren för boende i olika områden och befolkningsgrupper över hela Sverige. Vår research är tänkt att bryta ytterligare ett slags utanförskap, nämligen det som uppstår när många har bestämda uppfattningar om områden och befolkningsgrupper utan att egentligen skaffa sig en bredare bild av verkliga förhållanden. Vår övergripande ambition är att bidra till en mer nyanserad och konstruktiv samhällsdebatt och inspirera till positiv förändring.

01.3

Om vår kunskapspartner: Polisförbundet

Polisförbundet är ett fackligt yrkesförbund för poliser. Vi är poliser som har valt att engagera oss för att Sveriges poliser ska få ökad trygghet, bättre arbetsmiljö, bättre lön och villkor och mer inflytande i sin vardag.

Nio av tio poliser är medlemmar i Polisförbundet och vi har 1800 förtroendevalda. För att utveckla poliskåren har vi en ständig dialog med våra medlemmar och vi möter beslutsfattare

för att förbättra förutsättningarna för landets poliser. Vår vision är en poliskår som är respekterad och uppskattad av alla. I förlängningen ger det ett tryggare, säkrare samhälle.

02

Om rapporten

02.2

Inledning

Rapporten baseras på två separata undersökningar: den ena genomförd av Indikator Opinion riktad till invånare i de 59 områden som polisen definierat som utsatta och den andra till poliser som arbetar i eller med dessa områden genomförd av Novus.

Rapporten syftar till att undersöka hur boende i Sveriges utsatta områden uppfattar polisen och dess arbete samt hur tryggheten i dessa bostadsområden upplevs. Fokus ligger på förtroendet för polisen, dess närvaro och bemötande, samt i vilken utsträckning invånarna känner sig trygga i sin vardag. Rapporten belyser också frågor om diskriminering och polisens brottsförebyggande insatser.

Undersökningen bland poliser innehåller delvis harmoniserade frågor, vilket möjliggör jämförel-

ser mellan invånarnas och polisens perspektiv i frågor som rör trygghet, och det brottsförebyggande arbetet. Genom att spegla både invånarnas och polisernas perspektiv ges fördjupade insikter i var uppfattningar överensstämmer – och var de skiljer sig åt – vilket bidrar med värdefull kunskap för fortsatt utveckling av det lokala polisarbetet.

De utsatta områdena omfattar både riskområden, utsatta områden och särskilt utsatta områden. Denna klassificering används av Polismyndigheten för att beskriva bostadsområden som präglas av sammantagen problematik, exempelvis låg socioekonomisk status, hög kriminalitet och bristande tillit till samhällsinstitutioner. I rapporten görs ingen uppdelning baserat på typ av område och framåt kommer dessa således benämnas som *utsatta områden*.

02.2

Läsanvisningar

Rapporten inleds med en sammanfattning som presenterar undersökningens huvudsakliga resultat. Därefter följer en detaljerad redovisning av hur boende i Sveriges utsatta områden uppfattar polisen, deras arbete och sin egen trygghet. Även poliser som jobbar i dessa områden har fått beskriva hur de uppfattar sitt arbete och mötet med boende. Redovisningen är strukturerad utifrån ett antal centrala teman för undersökningen:

- A) Oro, trygghet och social sammanhållning
- B) Förtroende för polisen
- C) Mötet med poliser
- D) Polisens framtida arbete

Strukturen är utformad så att läsaren först får en bred översikt av de boende och deras tankar kring oro och trygghet kopplat till det övergripande förtroendet för polisen, innan rapporten gradvis går djupare in på mer specifika aspekter av polisens arbete och de åtgärder som poliser och boende ser som nödvändiga för att stärka relationerna och mer framgångsrikt bekämpa brottsligheten.

Resultaten presenteras i form av andelar som uppgett respektive svarsalternativ. Resultaten redovisas efter ålder och svensk respektive utländsk bakgrund för de boende, och signifikanta avvikelser från totalen är markerade i färg – blått för signifikant högre och rött för signifikant lägre andel.

03

Sammanfattning

Resultaten visar att boende i utsatta områden framför allt oroar sig för skjutningar och sprängningar i sitt närområde, men även för sin ekonomiska situation. Denna oro är särskilt tydlig bland yngre och personer med utländsk bakgrund. Samtidigt uppger många att de trivs där de bor, även om det också finns tecken på social isolering, språkbarriärer och upplevd otrygghet, särskilt kvällstid.

Förtroendet för polisen är generellt sett högt bland de boende, men underskattas av poliserna själva. Äldre och personer med svensk bakgrund uttrycker störst förtroende för att polisen arbetar för invånarnas trygghet och säkerhet, samt att de bidrar till att förebygga brott, medan yngre och utrikes födda i högre grad känner misstro inför dessa påståenden. Mötet med poliser väcker ofta positiva känslor som trygghet och respekt, men det finns också skillnader i hur dessa möten uppfattas av boende respektive polis – både vad gäller vilka känslor poliser väcker hos boende och förekomst av diskriminering och negativ behandling.

Inför framtiden betonar boende vikten av både förebyggande arbete och kraftfulla insatser mot grov kriminalitet så som fler gripanden och hårdare straff. Tidiga ungdomsinsatser och samverkan med skola och socialtjänst framhålls som centrala, liksom ökad lokal närvaro. Mångfald inom poliskåren, framför allt språklig, lyfts av många som ett sätt att förbättra kommunikationen och förtroendet. Samtidigt visar resultaten att uppfattningarna om mångfaldens betydelse varierar mellan olika grupper.

Slutligen framgår att det finns en vilja bland många boende att samarbeta med polisen, till exempel genom att tipsa eller vittna. Men denna vilja begränsas ibland av rädsla för hämnd från kriminella eller bristande tillit för polisen, framför allt bland yngre respondenter, vilket understryker behovet av ett långsiktigt, inkluderande och förtroendeskapande polisarbete.

Stiftelsen Järvaveckans vd och ordförande

Sveriges ökande och brutala gängkriminalitet, med skjutningar, sprängningar och rekrytering av unga, utgör ett allvarligt hot mot tryggheten för människor och samhälle. Att stärka motståndskraften är en angelägen uppgift som kräver brett samarbete mellan alla samhällsaktörer – från skola och näringsliv till polis och medborgare.

Rätten till trygghet är fundamental i en demokrati. När otryggheten i utsatta områden växer, begränsas människors liv och den sociala sammanhållningen och tilltron skadas. Regeringar har satsat på att stärka polisen, men en ökad polisiär närvaro och utökade befogenheter ställer högre krav på ömsesidig förståelse, respektfullt bemötande och dialog. Detta är särskilt viktigt i områden där en stor del av befolkningen har utländsk bakgrund. Därför är det väsentligt att förstå upplevd trygghet, utsatthet och att inkludera olika perspektiv.

Utifrån den övertygelsen presenterar vi denna rapport. Rapporten syftar till att fördjupa förståelsen för samspelet mellan boende och polis i Sveriges utsatta områden. Den belyser hur tryggheten upplevs och kan stärkas gemensamt, samt vikten av ömsesidigt förtroende för samarbetsviljan. Genom att analysera erfarenheter från både boende och poliser kring möten, polisnärvaro och tillitsbyggande, erbjuder rapporten unika insikter i likheter och skillnader i uppfattningar. Denna sammanväring av perspektiv är unik och ger ovärderlig kunskap för fortsatt utveckling och effektiva brottsförebyggande strategier.

Vår förhoppning är att rapporten blir ett viktigt underlag för alla som verkar för ökad trygghet och förbättrade livsvillkor i våra utsatta områden, inte minst för boende och för poliser. Ömsesidigt förtroende och god samverkan är fundamentalt för att vända utvecklingen och skapa trygga, inkluderande samhällen.

Ahmed Abdirahman, Vd & grundare, Stiftelsen Järvaveckan

Caroline Berg, Styrelseordförande & medgrundare, Stiftelsen Järvaveckan

04.2

Polisförbundets ordförande

Med kunskap och förståelse blir vi bättre. Det gäller för många och inte minst för mina kollegor i den svenska poliskåren – och inte minst i det läge som vi har idag i Sverige.

När kriminella rekryterar barn, boende oroas för skjutningar i det egna området och poliser arbetar för att gripa gärningspersoner, utreda brott och kämpar för att stärka det brottsförebyggande arbetet, behöver vi mer än någonsin nya insikter.

Rapporten ger intressanta ingångar till hur vi kan utveckla bemötande och samarbete mellan polisen och boende i utsatta områden. Den ger också hopp om att tryggheten kan öka.

Det jag särskilt vill lyfta fram är att boende i utsatta områden sammantaget förknippar mötet med poliser som något positivt. Känslor som trygghet, respekt och tillit rankas högst, medan poliserna tenderar att underskatta vad boende känner för dem. En lärdom från rapporten som är en av anledningarna till att jag känner mig hoppfull.

Rapporten visar också hur angeläget det är med mångfald i poliskåren. Att det finns kunskap om olika kulturer och språk är viktigt för att klara uppdraget och det bygger förtroende i lokalsamhället – och förtroende är en förutsättning för ett starkt, tryggt samhälle.

Jag vill även nämna det brottsförebyggande arbetet. Våra områdespoliser behöver få förutsättningar för att lägga tid på dialog och samverkan med individer och civilsamhället i utsatta områden. Det bygger grunden för en bra uppväxtmiljö och hinder för de kriminellas försök att rekrytera barn.

Jag är övertygad om att du som läser rapporten kommer att få nya insikter och jag hoppas att du liksom jag ser möjligheter att göra vårt samhälle ännu bättre.

Stort tack till Järvaveckan Research för ett engagerat och kunnigt samarbete.

Katharina von Sydow, Ordförande i Polisförbundet

05
Resultat

1. Om respondenterna

Inledningsvis följer här två tabeller med information om respondenterna från respektive undersökning: boende i utsatta områden och poliserna.

TABELL 1.1

Bakgrundsinformation om boende i utsatta områden (%)

	Boende i utsatta områden
Ålder	
18-29	26
30-49	39
50-64	21
65+	14
<i>Antal svar</i>	1379
Kön	
Kvinna	46
Man	53
Annat	1
<i>Antal svar</i>	1373
Bakgrund	
Svensk	37
Utländsk	63
<i>Antal svar</i>	1360
Svenskt medborgarskap	
Ja	86
Nej	14
<i>Antal svar</i>	1371
Hur viktig är religionen för dig i din vardag?	
Mycket viktig	29
Ganska viktig	15
Inte särskilt viktig	22
Inte alls viktig	34
<i>Antal svar</i>	1367

Kommentar: Frågorna som ställdes var: "Hur gammal är du?", "Vilket är ditt kön?", "Var är du, din mamma och din pappa födda?", "Är du svensk medborgare?" och sist "Hur viktig är religionen för dig i din vardag?". Variabeln "bakgrund" baseras på frågorna om var en själv, ens mamma och en pappa är födda. En person som själv eller vars båda föräldrar är födda utanför Sverige kategoriseras som att ha utländsk bakgrund i enlighet med SCB:s kategorisering.

Som framgår i tabell 1.1 är det en överblick av yngre respondenter bland de svarande i utsatta områden vilket är förväntat utifrån hur den totala sammansättningen nedbrutet på ålder brukar se ut i Sveriges utsatta områden. Det är även något fler män jämfört med kvinnor. Variabeln bakgrund baseras på var respondenten själv, samt dennes föräldrar, är födda. En person som själv eller vars båda föräldrar är födda utanför Sverige kategoriseras som att ha utländsk bakgrund i enlighet med SCB:s kategorisering. Drygt 6 av 10 av de svarande har utländsk bakgrund. Därtill går att konstatera att andelen för vilken religionen är ganska eller mycket viktig i vardagen är betydligt högre än vad som vanligtvis observeras i andra undersökningar – 44 procent har svarat att religionen är ganska eller mycket viktig.

En liknande tabell presenteras för poliserna men med till viss del andra bakgrundsvariabler. Från tabell 1.2 går att observera att det är en relativt liten andel kvinnor bland de svarande från polisen vilket går i linje med andelen kvinnor inom Polismyndigheten totalt (35 %) (Polismyndigheten 2025). Från tabell 1.2 går också att utläsa hur ofta de svarande poliserna jobbar i, eller med uppgifter kopplade till utsatta områden, samt vilka huvudsakliga arbetsuppgifter poliserna har. Drygt 7 av 10 poliser arbetar i, eller med uppgifter kopplade till utsatta områden, minst flera gånger i veckan, och närmare 4 av 10 poliser arbetar huvudsakligen med ingripandeverksamhet, IGV, eller motsvarande. Med hänsyn till rapportens syfte har de poliser som svarat att de inte jobbar i eller med utsatta områden valts bort och inte svarat på frågorna.

TABELL 1.2

Bakgrundsinformation om poliserna (%)

	Poliser
Ålder	
18-29	11
30-39	31
40-49	28
50-59	22
60-67	8
<i>Antal svar</i>	<i>1242</i>
Kön	
Man	72
Kvinna	28
<i>Antal svar</i>	<i>1242</i>
Hur ofta jobbar du i, eller med uppgifter kopplade till utsatta, eller särskilt utsatta områden?	
Varje arbetsdag	39
Flera gånger per vecka	34
Flera gånger per månad	15
Flera gånger per kvartal	7
Några gånger per år	5
Aldrig	0
Vet ej	0
<i>Antal svar</i>	<i>1242</i>
Vad har du för huvudsakliga arbetsuppgifter inom polisen?	
Områdespolis/kommunpolis	12
RLC operatör	0
IGV/motsvarande	37
Utredare	13
Både IGV och utredning	3
Underrättelse och spaning	10
Annan funktion, nämligen:	25
<i>Antal svar</i>	<i>1242</i>

Kommentar: "RLC" är en förkortning för "regionledningscentral" och "IGV" är en förkortning för "ingripandeverksamhet".

2. Oro, trygghet och social sammanhållning

Oro och trygghet är centrala faktorer för såväl individers livskvalitet som samhällets stabilitet. I ett demokratiskt samhälle är frihet från våld samt rätten till trygghet och säkerhet grundläggande rättigheter. Dessa har en direkt koppling till medborgarnas möjlighet att delta i samhällslivet på lika villkor. I utsatta områden kan en ökad känsla av otrygghet leda till att människor begränsar sina rörelser, undviker vissa platser eller aktiviteter och i förlängningen isoleras från gemensamma rum. Detta påverkar inte bara relationen till myndigheter och samhällsinstitutioner, utan också tilliten mellan individer, en avgörande komponent för social sammanhållning.

Att analysera hur oro och trygghet upplevs i utsatta områden är därför nödvändigt för att förstå invånarnas livsvillkor och vilka faktorer som bidrar till känslan av säkerhet eller sårbarhet. Denna förståelse är också avgörande för att kunna utforma effektiva åtgärder som stärker tryggheten, delaktigheten och demokratin i dessa områden. Eftersom trygghet är tätt sammanflätad med tilliten till både andra människor och offentliga institutioner – ger denna analys en viktig utgångspunkt för rapportens fortsatta fokus på invånarnas relation till polisen, dess närvaro, bemötande och roll i det brottsförebyggande arbetet.

2.1 Upplevd oro i vardagen

I tabell 2.1.1 presenteras resultaten för frågan om hur oroliga boende i utsatta områden är för en rad olika saker. Respondenterna fick rangordna hur oroliga de är utifrån följande skala: "inte alls orolig", "ganska lite orolig", "ganska orolig", och "mycket orolig". Resultaten som presenteras i tabell 2.1.1 utgår ifrån andelen som svarat att de är ganska eller mycket oroliga.

TABELL 2.1.1

Hur orolig är du för följande? Andelen ganska eller mycket oroliga (%)

	Samtliga svarande	Boende i utsatta områden					
		Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	18-29 år	30-49 år	50-64 år	65+ år
Att det ska ske skjutningar eller sprängningar nära där jag bor	59	59	60	62	61	60	48
Att inte klara min ekonomi	41	37	44	44	45	39	28
Att jag eller min familj ska bli utsatt för brott	37	33	39	36	36	40	33
Att inte hitta ett jobb eller förlora mitt nuvarande jobb	34	25	40	44	40	28	9
Att tvingas flytta från min bostad	27	22	30	24	29	28	23
Att bli stoppad och visiterad av polisen	11	5	15	17	12	8	4

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Hur orolig är du för följande" följt av de sex orosmoment som presenteras i tabellen. Svarsalternativen löd som följande: "Inte alls orolig", "Ganska lite orolig", "Ganska orolig", "Mycket orolig" och "Vet inte". I tabellen presenteras andelen för de som svarat att de är ganska eller mycket oroliga. Antalet svar varierar per påstående där påståendet om att tvingas flytta från sin bostad har besvarats av minst antal, det vill säga 1302 respondenter.

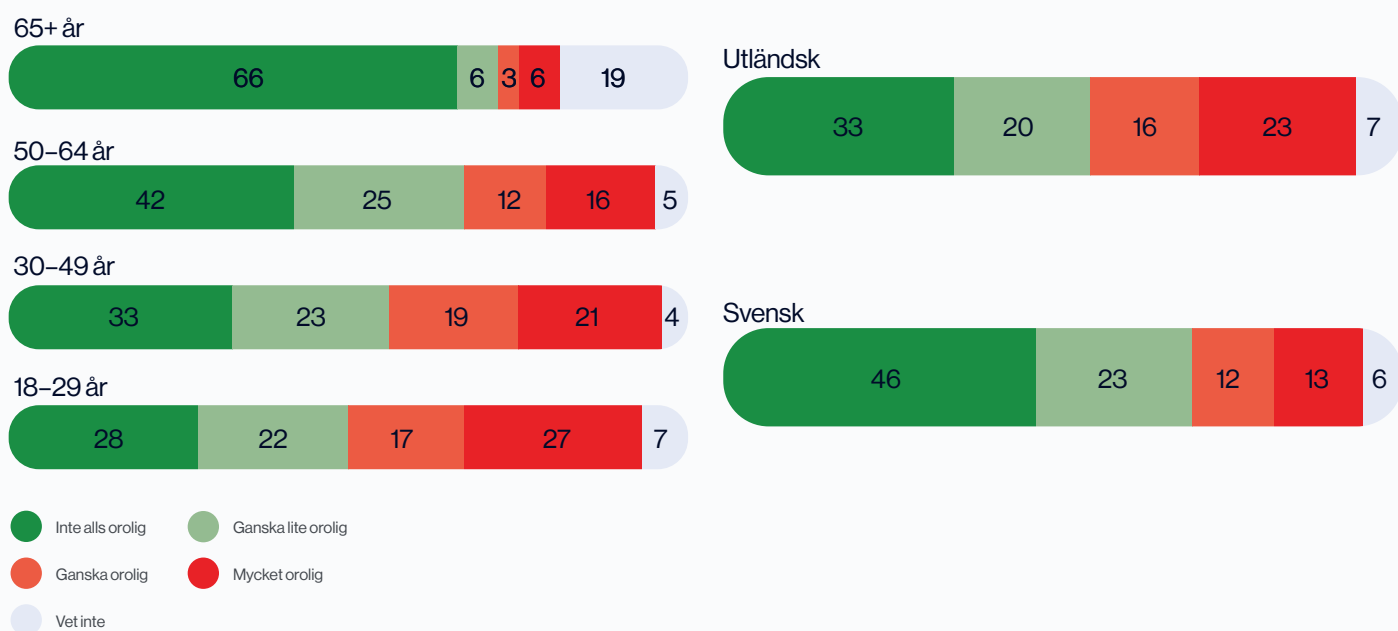
Av de orosmoment som undersökts är det främst skjutningar och sprängningar i närområdet som väcker starkast känslor bland de svarande. Totalt uppger 59 procent att de är ganska eller mycket oroliga för detta, vilket gör det till den mest utbredda formen av oro. Näst vanligast är osäkerhet kring den egna ekonomin, 41 procent känner viss eller stor oro för att inte klara sin försörjning. Därtill uppger 37 procent att de oroar sig för att själva, eller att en familjemedlem, ska bli utsatt för brott. Sammantaget visar detta på en påtaglig upplevelse av otrygghet i vardagen, vilket ytterligare understryker hur centralt polisens närvaro, tillgänglighet och förtroendeskapande arbete är för de boende i dessa områden.

När det gäller dessa tre faktorer syns inga tydliga signifikanta skillnader mellan grupperna, utöver att äldre respondenter och respondenter med svensk bakgrund tenderar att vara något mindre oroliga.

Tydligare skillnader grupperna emellan hittar vi däremot för frågan om att inte hitta ett jobb eller förlora det jobb man har. Detta orosmoment kommer på en fjärdeplats sett till totalen och oron är signifikant högre för respondenter med utländsk bakgrund och yngre respondenter. Den minst vanliga orosfaktorn är risken att bli stoppad och visiterad av polisen, där 11 procent uppger oro. Här återkommer dock skillnader mellan grupperna. Bland personer med utländsk bakgrund är andelen 15 procent vilket är signifikant högre än totalen, och 10 procentenheter mer än för respondenter med svensk bakgrund. För ålder syns en tydlig skillnad på 13 procentenheter mellan de yngsta och de äldsta respondenterna.

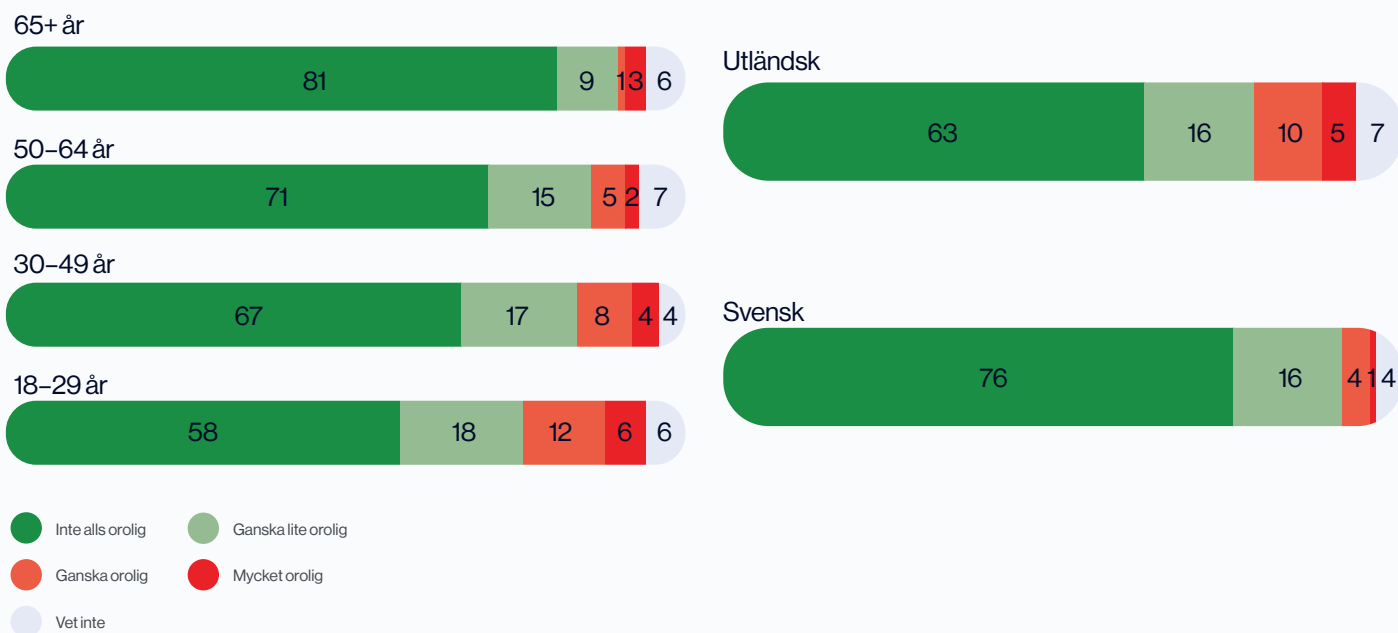
FIGUR 2.1.1

Hur orolig är du för att inte hitta eller förlora ditt nuvarande jobb? (%)

FIGUR 2.1.2

Hur orolig är du för att bli stoppad och visiterad av polisen? (%)

2.2 Synen på det egna bostadsområdet

För att ytterligare kartlägga känslan av oro, trygghet och social sammanhållning bland respondenterna i Sveriges utsatta områden ombads dessa ta ställning till ett antal påståenden om sig själva och sitt bostadsområde, vilket presenteras i tabell 2.2.1.

Nedan följer en lista med påståenden om dig och ditt bostadsområde.
Markera alla alternativ som passar in för dig/ditt bostadsområde (%)

TABELL 2.2.1

	Boende i utsatta områden						
	Samtliga svarande	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	18-29 år	30-49 år	50-64 år	65+ år
Jag trivs i mitt bostadsområde	65	73	61	57	64	71	77
Jag känner nästan ingen av mina grannar	36	39	35	43	40	32	22
I mitt bostadsområde är det många som inte pratar svenska	34	50	24	27	33	36	42
Jag umgås regelbundet med mina grannar	23	26	21	14	24	27	30
Jag känner mig otrygg på kvällen i mitt bostadsområde	21	25	19	23	21	18	20
I mitt bostadsområde finns bra skolor och förskolor	21	27	18	16	23	19	27
I mitt bostadsområde har många det svårt ekonomiskt	20	29	15	22	21	21	12
I mitt bostadsområde är det mycket stök	10	12	9	12	12	9	2
Inget av alternativen passar	5	2	6	9	4	4	2
Antal svar	1361	501	845	352	524	291	194

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Nedan följer en lista med påståenden om dig och ditt bostadsområde. Markera alla alternativ som passar in för dig/ditt bostadsområde" följt av de nio påståenden som presenteras i tabellen.

På ovanstående fråga gavs respondenterna möjlighet att välja alla de påståenden som de upplevde stämde in på deras situation. Det vanligaste svaret är att man trivs i sitt område – ett påstående som valts av 65 procent av respondenterna. Att trivas i sitt område framstår dock som något som i viss mån är kopplat till både bakgrund och ålder, där andelen är signifikant högre bland personer med svensk bakgrund

och bland äldre respondenter och motsatsvis, signifikant lägre bland personer med utländsk bakgrund och yngre respondenter.

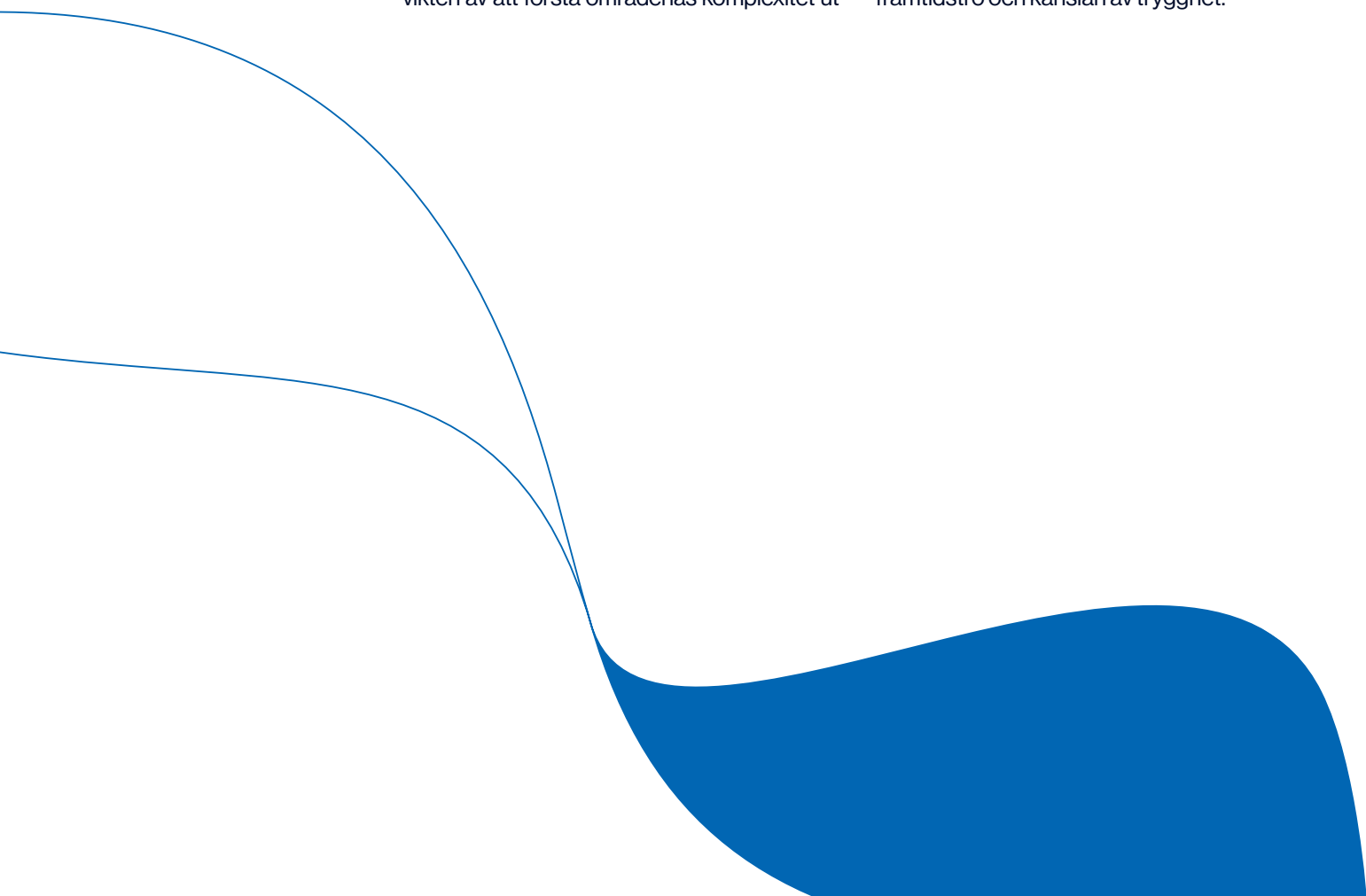
Det näst vanligaste påståendet är att man nästan inte känner någon av sina grannar, något som en tredjedel av de svarande uppger. Även här syns en viss åldersskillnad, där äldre i mindre utsträckning delar denna upplevelse.

I övrigt framträder ett mönster där negativa aspekter av bostadsområdet – såsom upplevelser av stök, ekonomisk utsatthet och otrygghet på kvällstid – till viss del är mer frekventa bland yngre personer, dock inte på en signifikant högre nivå än totalen. Samtidigt visar resultaten att dessa erfarenheter inte enbart är kopplade till ålder. När det gäller vissa negativa aspekter, såsom att många i området har det svårt ekonomiskt eller att det är mycket stökigt, är andelen som instämmer något högre bland personer med svensk bakgrund än bland personer med utländsk bakgrund.

Eftersom samtliga respondenter bor i områden med liknande socioekonomiska förutsättningar, antyder detta att upplevelsen av det egna bostadsområdet kan variera beroende på perspektiv och referensramar – snarare än enbart utifrån strukturella skillnader. Det understryker vikten av att förstå områdenas komplexitet ut-

ifrån flera dimensioner och att inte göra alltför förenklade antaganden kring hur olika grupper upplever sin närmiljö.

Vidare, välfungerande skolor och förskolor kan utgöra en viktig komponent i det brottsförebyggande arbetet. Mot den bakgrunden är det anmärkningsvärt att endast 21 procent av de svarande instämmer i att det finns bra skolor och förskolor i deras närområde – ett av de mindre valda påståendena i undersökningen. Här framträder också tydliga skillnader mellan grupper: andelen som instämmer är signifikant lägre bland personer med utländsk bakgrund och bland yngre, vilket kan spegla både olika erfarenheter och förväntningar. Den låga andelen positiva omdömen vad gäller påståendet om välfungerande skolor och förskolor understryker den upplevda bristen på grundläggande resurser, vilket i sin tur kan påverka framtidstro och känslan av trygghet.

2.3 Sammanfattning: Oro, trygghet och social sammanhållning

Sammantaget visar resultaten att oro, trygghet och social sammanhållning i utsatta områden är komplexa och flerdimensionella frågor. Skjutningar och sprängningar i närområdet utgör den mest utbredda orosfaktorn bland de svarande, följt av oro för den egna ekonomin. Dessa typer av orosmoment återfinns brett i befolkningen, även om vissa grupper – exempelvis yngre och personer med utländsk bakgrund – i något högre utsträckning uppger oro inom områden som ekonomi, arbetsmarknad och kontakt med polis.

När vi blickar bortom individens oro och i stället fokuserar på upplevelser av det egna bostadsområdet, framträder en mer sammanfattad bild. Många uppger att de trivs där de bor, men resultaten visar också att detta inte utesluter upplevelser av exempelvis låg social samhörighet och otrygghet på kvällar. Resultaten visar en varierad bild av hur boende upplever sitt närområde. Personer med svensk bakgrund uppger i signifikant högre grad att de trivs i sitt område, men också att de känner sig otrygga på kvällstid, att många har det svårt ekonomiskt och att det förekommer mycket stök. Personer med utländsk bakgrund uppger i lägre grad dessa negativa

erfarenheter. Skillnaderna kan spegla olika referensramar, erfarenheter eller sätt att tolka den egna boendemiljön – något som bör beaktas i arbetet med att stärka trygghet och social sammanhållning.

Resultaten belyser samtidigt vikten av att trygghetsfrämjande insatser kombinerar både situationell och social prevention – där situationell prevention handlar om att minska möjligheter till brott genom exempelvis ökad belysning, patrullering eller kamerabevakning, medan social prevention syftar till att påverka de underliggande orsakerna till otrygghet genom bland annat utbildning, socialt stöd och lokalt engagemang. I många kommuner och lokalsamhällen sker detta arbete i samverkan mellan polis, skola, socialtjänst och civilsamhälle. Denna rapport ger därmed kunskapsunderlag för att förstå hur olika aspekter av trygghet upplevs och vilka förutsättningar som finns för att skapa mer inkluderande och hållbara lokala miljöer.

3. Förtroende för polisen

Förtroendet för polisen och andra samhällsinstitutioner spelar en avgörande roll för trygghet och social sammanhållning. I utsatta områden, där invånarna kan möta både sociala och ekonomiska utmaningar och där polisens närvaro har en central roll för tryggheten, blir detta förtroende särskilt betydelsefullt. En stark tillit till polisen bidrar till ökad trygghet, öppenhet för samarbete med myndigheter och bättre förutsättningar för ett effektivt brottsförebyggande arbete. Samtidigt kan bristande förtroende leda till minskad vilja att anmäla brott och samverka med rättsväsendet, vilket kan försvåra polisens arbete och påverka tryggheten i området.

”Vi måste tänka på att varje liten insats och händelse får enorma ringar på vattnet, vilket har potential att tillintetgöra väl utfört arbete och uppbyggt förtroende.”

polis

”Jag uppskattar polisens insatser för att skapa trygghet, men jag tycker att det behövs mer fokus på att bygga relationer och förståelse med alla grupper i samhället. Genom öppen dialog och respekt kan förtroendet stärkas, särskilt i områden där kriminaliteten är hög.”

boende

Att förstå hur människor uppfattar polisens roll i samhället är avgörande för att tolka deras känsla av säkerhet, deras vilja att samarbeta med myndigheter och deras upplevelse av att vara inkluderade i samhällets skyddande strukturer. Genom att undersöka detta tema tidigt i rapporten får vi en bred förståelse för polisens ställning i samhället och de strukturella utmaningar som påverkar tryggheten i utsatta områden.

3.1 Synen på polisens närvaro

Som en första ingång till hur polisen uppfattas i det dagliga livet har respondenterna fått ta ställning till hur de ser på antalet poliser i sitt bostadsområde. Samma fråga har även ställts till poliserna vilket ger förutsättning för intressan-

ta jämförelser däremellan. Hur många poliser som syns i vardagen påverkar både den upplevda tryggheten och bilden av hur närvarande och tillgänglig polisen är – faktorer som i sin tur är centrala för tilliten till rättsväsendet.

TABELL 3.1.1

Vad tycker du om antalet poliser där du bor? (%)

	Boende i utsatta områden	Polisen
	Samtliga svarande	Samtliga svarande
Det finns för många poliser	5	0
Det finns tillräckligt med poliser	31	10
Det behövs fler poliser	43	84
Vet inte/ Ingen åsikt	20	6
Total	100	100
<i>Antal svar</i>	<i>1 377</i>	<i>1 242</i>

Kommentar: Frågan som ställdes till boende var: "Vad tycker du om antalet poliser där du bor" följt av svarsalternativen "Det finns för många poliser", "Det finns tillräckligt med poliser", "Det behövs fler poliser" och "Vet inte/ingen åsikt". Frågan som ställdes till poliserna var: "Vad tycker du om antalet poliser i landets utsatta och särskilt utsatta områden?", med samma svarsalternativ som till boende.

Bland boende i utsatta områden anser 43 procent att det behövs fler poliser, medan 31 procent upplever att antalet är tillräckligt. Endast 5 procent menar att det finns för många poliser, och en femtedel uppger att de inte har någon åsikt i frågan.

När vi jämför med svaren från poliserna framträder skillnader. Hela 84 procent av poliserna anser att det behövs fler poliser i dessa områden, medan endast 10 procent bedömer att antalet är tillräckligt. Ingen uppger att det finns för många.

Skillnaden mellan grupperna tyder på att poliser i högre grad upplever en brist på resurser och personal i utsatta områden, medan en större andel av de boende upplever situationen som mer balanserad. Att så många ändå uttrycker behovet av fler poliser – både bland allmänheten och inom kåren – visar att frågan om bemanning fortsatt är central i uppfattningen om trygghet och ordning i dessa områden.

3.2 Skillnader i synen på förtroende för polisen

För att vidare ta reda på hur förtroendet för svensk polis ser ut bland boende i utsatta områden, i jämförelse med förtroendet för andra samhällsinstitutioner, ställdes följande fråga i enkäten: "Hur stort förtroende har du för...?" Här ombads boende ange sitt förtroende för ett antal olika institutioner, däribland svensk polis. I den parallella undersökningen riktad

till poliserna ställdes en liknande fråga om hur dessa upplever boendes förtroende för poliser. Vid harmonisering av dessa resultat, som presenteras i tabell 3.2.1 möjliggörs jämförelser av hur de två grupperna – boende i utsatta områden och poliser – uppfattar invånarnas förtroende för polisens arbete.

TABELL 3.2.1

Hur stort förtroende har du för svensk polis? (%)

	Boende i utsatta områden	Polisen	
	Samtliga svarande	Polisen som myndighet	Dig i din polisroll
Mycket stort	27	2	6
Ganska stort	39	23	34
Varken stort eller litet	23	33	35
Ganska litet	7	31	14
Mycket litet	4	8	3
<i>Mycket stort + ganska stort</i>	66	25	41
Total	100	100	100
<i>Antal svar</i>	1371	1242	1242

Kommentar: Frågan som ställdes till boende var: "Hur stort förtroende har du för... svensk polis?". Frågorna som ställdes till poliserna var: "Hur stort förtroende upplever du att boende i utsatta områden har för... svensk polis som myndighet?" och "Dig som individ i din polisroll?". För frågorna till poliserna inkluderades även ett "vet ej" svarsalternativ vilket inte var med till de boende. Detta valdes av 3 % för frågan om svensk polis som myndighet, och 9 % för poliser i sin polisroll.

Tabell 3.2.1 visar en tydlig skillnad i hur stort förtroende boende i utsatta områden har för polisen jämfört med hur poliserna själva uppfattar detta förtroende. Bland de boende uppges två tredjedelar (66 %) att de har mycket eller ganska stort förtroende för polisen som myndighet. Denna nivå ligger avsevärt högre än hur poliser själva uppfattar att boende i utsatta områden känner, där endast 25 procent tror att förtroendet för polisen som myndighet är stort.

Intressant nog är skillnaden mindre när poliserna bedömer hur mycket förtroende de tror att boende i utsatta områden har för dem personligen i sin yrkesroll (41 %). Det tyder på att poliserna gör åtskillnad mellan det förtroende som riktas mot Polismyndigheten i stort och det som riktas mot dem själva som individer i det konkreta mötet.

Skillnaden mellan svaren från de boende och polisernas uppfattning pekar mot ett möjligt glapp i självbilden inom kåren – där förtroendet från medborgarna i utsatta områden kan vara högre än vad poliserna själva tror. Det kan också indikera att de personliga mötena mellan polis och medborgare upplevs som mer förtroendefulla än det institutionella ramverket i stort.

Mot bakgrund av att endast 25 procent av poliserna bedömer att boende i utsatta områden har ett stort förtroende för polisen som myndighet, blir det särskilt relevant att undersöka hur de själva förklarar denna upplevt låga tillit. Tabell 3.2.2 visar att polisernas huvudsakliga förklaring rör bristande kunskap – hela 59 procent anger att boende i utsatta områden har dålig kännedom om polisens roll och uppdrag. Näst vanligast är hänvisningen till den utbredda kriminaliteten (49 %). Det kan tolkas som att förtroende i hög grad kopplas till polisens kapacitet och kompetens att fullfölja sitt uppdrag.

Därtill framkommer flera relations- och strukturella faktorer: kommunikations- och språkbarriärer (31 %), låg polisen närvaro (21 %), brist på samverkan med civilsamhället (21 %) och

att polisen anses diskriminera (20 %) lyfts fram som betydande hinder för förtroende.

Utöver de färdigbestämda alternativen hade poliserna även möjlighet att ange andra faktorer i fritext, något som 8 procent av poliserna valde att göra. Här framkommer svar som relaterar till kulturella skillnader och erfarenheter av poliser från andra länder, exempelvis: "Erfarenheter från annat land där polis ofta diskriminerar, använder våld etc. Dessa värderingar tas med till Sverige och blir 'nya' sanningar även om de inte stämmer."

Sammantaget tyder svaren på att poliserna ser både informationsbrist och sociala barriärer som förklaringar till det upplevda låga förtroendet. Att relationella faktorer som bemötande, samverkan och diskriminering också lyfts fram tyder på en viss medvetenhet om de utmaningar som finns i mötet mellan polis och medborgare. Tillsammans med resultaten i tabell 3.2.1, där det framgick att boendes faktiska förtroende är högre än vad polisen tror, pekar detta på ett behov av mer kunskap inom kåren både om hur polisen uppfattas, och om vilka faktorer som i praktiken bygger eller undergräver tilliten.

TABELL 3.2.2

Varför är förtroendet generellt sätt lägre i utsatta områden? (%)

	Polisen
Okunskap om polisens roll/uppdrag	59
Den utbredda kriminaliteten	49
Kommunikations-/språkbarriärer	31
För låg polisnärvaro	21
För lite brottsförebyggande samverkan mellan polis och civilsamhälle	21
Att polisen anses diskriminera	20
Medias bild av polisen	17
Upplevda brister i polisiärt bemötande.	17
För få polis-boende-möten om lokala problembilder	13
För lite repressivt polisarbete	12
Medias bild av utsatta områden	8
Annan faktor:	8
För mycket repressivt polisarbete	3
Vet ej	1
För hög polisnärvaro	0
Inget av ovanstående	0
<i>Antal svar</i>	<i>1242</i>

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Varför är förtroendet för polisen generellt lägre i utsatta områden". Frågan var en flervalsfråga där poliserna fick möjlighet att välja alla de alternativ som för dem kände relevanta.

3.3 Uppfattningar om polisens arbete

För att bygga vidare på den övergripande frågan om förtroende för polisen fick boende i utsatta områden även ta ställning till en rad påståenden om hur polisen arbetar, vilket presenteras i tabell 3.3.1

TABELL 3.3.1

Hur väl instämmer du i följande påståenden?
Andel som instämmer i viss eller hög grad (%)

	Boende i utsatta områden						
	Samtliga svarande	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	18-29 år	30-49 år	50-64 år	65+ år
Polisen arbetar för min trygghet och säkerhet	86	90	85	86	84	88	92
Polisen bidrar till att förebygga brott och att minska brottsligheten	83	87	80	82	79	84	91
Polisen skulle lita på mig om jag anmälde ett brott	83	88	80	81	81	84	89
Polisen har fördomar mot boende i mitt område	50	48	52	62	51	42	39
Polisen är dåliga på att lösa brott	41	41	41	40	39	43	44
Polisen är rasistisk	26	23	27	31	27	22	19

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Hur väl instämmer du i följande påståenden" följt av de sex påståenden som presenteras i tabellen. Svarsalternativen löd som följande: "Instämmer i hög grad", "Instämmer i viss grad", "Instämmer i låg grad" och "Instämmer inte alls". I tabellen presenteras andelen för de som svarat att de instämmer i viss grad eller i hög grad. Antalet svar varierar per påståendet där påståendet om polisen har fördomar mot boende i mitt område har besvarats av minst antal, det vill säga 1 349 respondenter.

Överlag är svaren förhållandevis positiva, särskilt vad gäller polisens grundläggande uppdrag. Hela 86 procent instämmer i att polisen arbetar för trygghet och säkerhet, och 83 procent instämmer i att polisen bidrar till att förebygga brott. Dessa siffror ligger i linje med det generellt höga förtroende bland boende som framkom i tidigare tabeller.

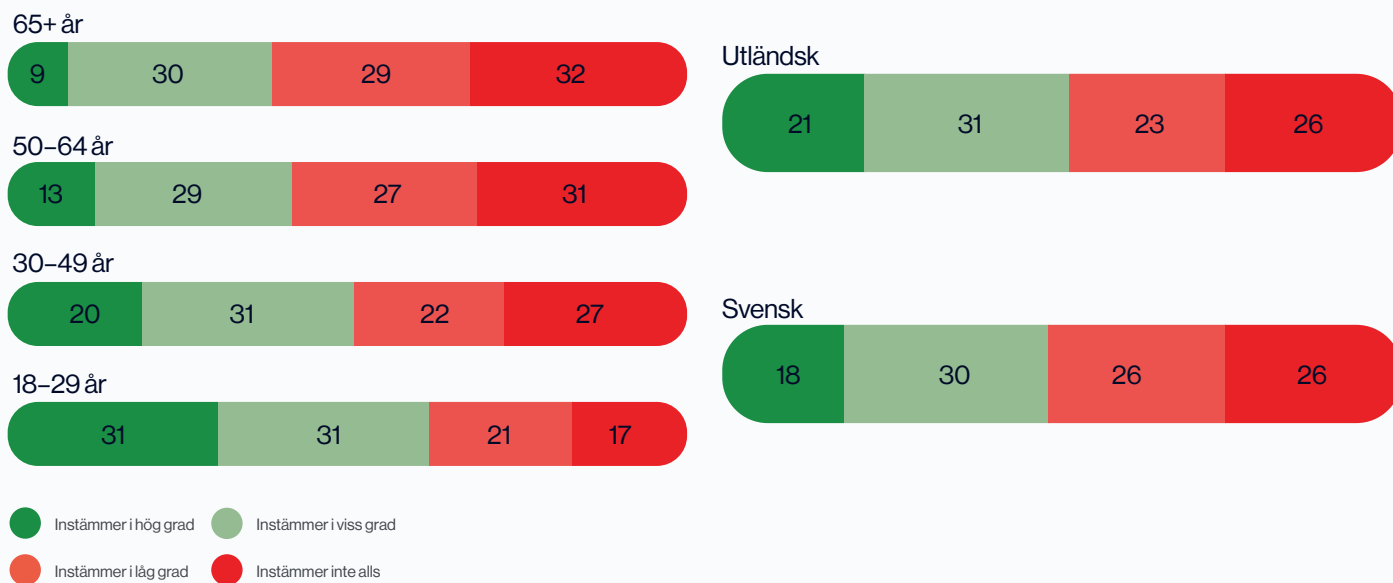
Skillnaderna mellan grupperna är dock tydliga. Respondenter med svensk bakgrund uttrycker i flera fall signifikant högre instämmande än övriga grupper – särskilt vad gäller uppfattningen om att polisen bidrar till trygghet (90 %) och brottsförebyggande arbete (87 %). Äldre respondenter tenderar också att vara mer positiva, med särskilt höga nivåer i gruppen 65+ år (92 % trygghet, 91 % förebygga brott).

När det gäller tilliten till att polisen skulle tro på en anmälan uttrycker 83 procent instämmande totalt, och här observeras en signifikant lägre andel bland personer med utländsk bakgrund (80 %).

I frågor om negativ uppfattning om polisen så som att polisen har fördomar, är rasistisk eller dåliga på att lösa brott syns också mönster. Här är det yngre personer och personer med utländsk bakgrund som i något högre utsträckning instämmer. Bland unga vuxna (18–29 år) instämmer 62 procent i att polisen har fördomar mot boende i området, vilket är signifikant högre än totalen. Även uppfattningen att polisen är rasistisk är vanligare i denna grupp (31 %).

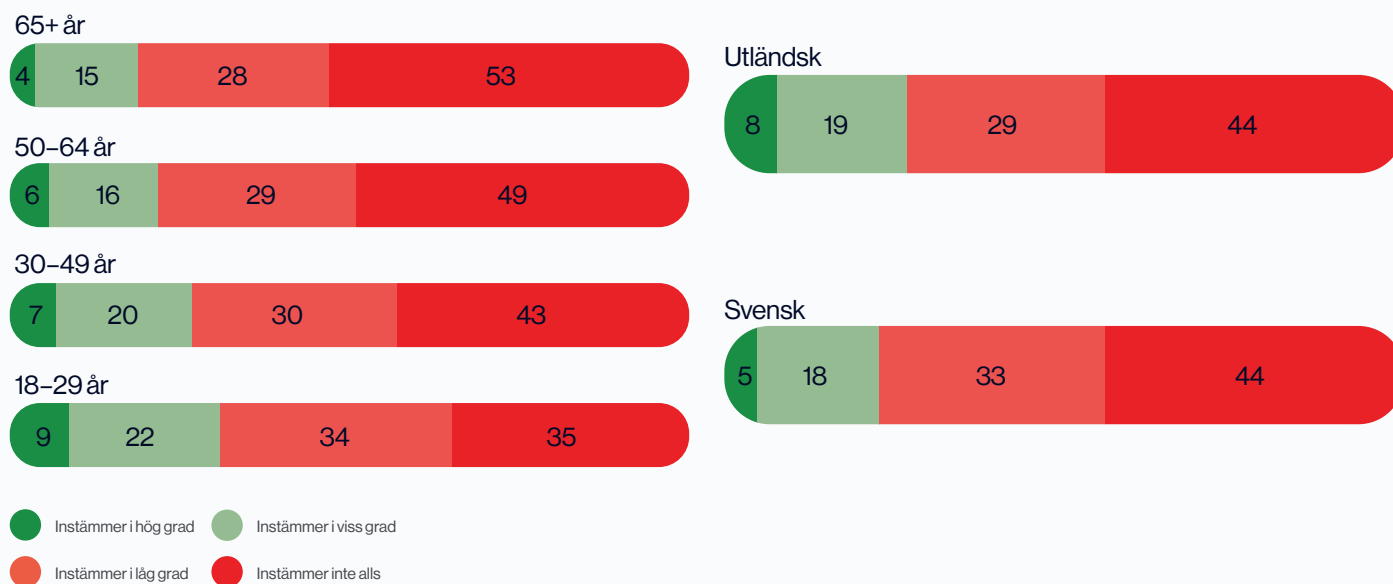
FIGUR 3.3.1

Hur väl instämmer du i följande påståenden? Polisen har fördomar mot boende i mitt område? (%)

FIGUR 3.3.2

Hur väl instämmer du i följande påståenden? Polisen är rasistisk? (%)

Sammantaget visar resultaten att många boende i utsatta områden uppfattar att polisen fyller sin trygghetsskapande funktion, men att tilliten till polisen inte är jämnt fördelad. Särskilt yngre och personer med utländsk bakgrund uttrycker i högre grad misstro.

Ytterligare en fråga ställdes till poliserna på temat förtroende för svensk polis där dessa fick uppge hur de tycker polisens arbete generellt fungerar i utsatta områden. Resultaten (se tabell 1 i bilagan) visar att närmare hälften av poliserna tycker att arbetet fungerar okej och 3 av 10 uppger att arbetet fungerar bra eller mycket bra.

3.4 Sammanfattning: Förtroende för polisen

Förtroendet för polisen i utsatta områden är över lag förhållandevis högt bland de boende, även om skillnader mellan grupper framträder. Poliser själva tenderar att underskatta detta förtroende och lyfter främst kunskapsbrist, kriminalitet och sociala barriärer som orsaker till låg tillit. Medan majoriteten av de boende

anser att polisen bidrar till trygghet och brottsförebyggande arbete, uttrycker särskilt yngre och personer med utländsk bakgrund en större misstro. Skillnaderna belyser vikten av fortsatt dialog, ökad närvaro och ett arbete som bygger på förståelse, representativitet och lokalt förankrade insatser.

4. Mötet med polisen

Efter att ha undersökt det övergripande förtroendet för polisen i relation till respondenternas känslor av oro, trygghet och social sammanhållning, fördjupar sig rapporten nu i en mer konkret dimension av relationen mellan polis och medborgare – mötet. Poliskontakter kan ske i en rad olika sammanhang – ibland i situationer som upplevs som stressande eller osäkra, såsom vid brottsanmälningar, kontroller eller ingripanden, men också i mer vardagliga möten där polisen verkar trygghetsskapande i lokalsamhället. Hur dessa möten upplevs spelar en avgörande roll för tilliten till rättsväsendet. I många fall kan bemötandet i enskilda situatio-

ner väga tyngre än polisens effektivitet i brottsbekämpning. Rättvisa, respekt och lyhördhet är återkommande faktorer som påverkar om en kontakt uppfattas som legitim och rättvis.

En upplevt hög polisiär närvaro kan tolkas som ett trygghetsskapande stöd – men kan också riskera att förstärka känslan av att området är övervakat eller stigmatiserat. Genom att analysera hur invånarna i utsatta områden upplever polisens närvaro och bemötande får vi en mer nyanserad förståelse av de faktorer som påverkar relationen mellan samhälle och rättsväsende på ett personligt plan.

4.1 Känslor kopplade till mötet mellan boende och polis

Inledningsvis presenteras nedan resultaten till polisen om vilka känslor de tror väcks hos för frågan om vilka känslor boende får när de majoriteten av boende i utsatta områden när de möter svensk polis samt för en parallell fråga de möter en polis.

TABELL 4.1.1

Vad får du för känslor när du möter en svensk polis? (%)

	Poliser	Boende i utsatta områden						
	Samtliga svarande	Samtliga svarande	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	18-29 år	30-49 år	50-64 år	65+ år
Trygghet	47	59	60	59	51	58	69	63
Respekt	21	58	57	58	52	59	60	60
Tillit	23	39	46	35	32	39	44	44
Oro	44	11	14	10	16	14	6	4
Misstro	39	6	7	6	10	7	3	1
Rädsla	25	5	4	5	8	5	1	2
Känsla av att vara utsatt	31	5	4	5	10	4	1	1
Ilkska	12	1	1	1	2	1	1	-
Frustration	28	4	5	3	5	5	3	-
Annat, nämligen:	3	1	2	1	1	2	1	2
Ingen särskild känsla	1	11	12	10	13	10	11	9
Vet inte	5	2	1	2	3	1	2	1
Antal svar	1242	1371	502	852	355	532	289	195

Kommentar: Frågan som ställdes till de boende var: "Vilka känslor väcker det hos dig när du möter en svensk polis?" följt av de 14 alternativ som presenteras i tabellen. Frågan som ställdes poliserna var: "Vilka känslor tror du väcks hos majoriteten av boende i utsatta områden när de möter en polis?", med samma svarsalternativ.

De vanligaste känslorna bland boende i mötet med poliser är trygghet (59 %), respekt (58 %) och tillit (39 %), vilket sammantaget tyder på att många boende förknippar möten med poliser med positiva upplevelser. Andelen som uppger negativa känslor som oro (11 %), misstro (6 %) och rädsla (5 %) är väsentligt lägre.

Det framträder dock tydliga skillnader mellan åldersgrupper. Bland yngre respondenter, särskilt 18–29 åringar, är känslor av trygghet (51 %), respekt (52 %) och tillit (32 %) signifikant lägre – medan negativa känslor som oro, misstro och känsla av att vara utsatt är signifikant högre sett till totalen. Motsatt mönster ses bland äldre respondenter där negativa känslor som oro (4 %), misstro (1 %) och rädsla (2 %) förekommer i lägre utsträckning.

Skillnader mellan personer med svensk och utländsk bakgrund är däremot mindre tydliga. Tilliten är något högre bland personer med svensk bakgrund (46 %) jämfört med utländsk bakgrund (35 %). Däremot är oron något vanligare bland personer med svensk bakgrund jämfört med utländsk bakgrund.

”Jag som vit och uppenbart väl bemedlad tryggas av deras (polisens) närvaro men andra oroas.”

boende

”En polisbil som rullar förbi skapar nog oro. En för området känd polis som fotpatrullerar återkommande skapar trygghet.”

polis

Poliserna i undersökningen tenderar att underskatta de positiva känslor som möten med dem väcker hos boende, detta trots att de anser sig ha högre förtroende i sin polisroll (se tabell 3.2.1) jämfört med förtroendet för polisen som myndighet. Endast 47 procent tror att boende känner trygghet vid möte med en polis, jämfört med 59 procent som faktiskt uppger det. Samtidigt överskattar poliserna förekomsten av negativa känslor – 44 procent tror att möten väcker oro, medan endast 11 procent av de boende säger detsamma.

Sammantaget visar tabell 4.1.1 att känslorna vid möten med poliser ofta är positiva, men att upplevelserna varierar främst beroende på ålder. Det finns också en tydlig diskrepans mellan boendes faktiska känslor och polisens föreställningar om dessa möten. Dessa resultat går även i linje med vad som tidigare presenterades i avsnittet om förtroende där det också fanns en skillnad i svaren mellan boende och poliser.

4.2 Bemötande, diskriminering och återkoppling

Vidare följer en rad frågor relaterat till det direkta mötet mellan poliser och boende i utsatta områden. Dessa frågor rör polisens behandling av boende och

tvärtom, samt kännedomen kring anmälan vid felaktig behandling, fördomar mot boende och motverkandet av eventuell etnisk diskriminering.

TABELL 4.2.1

Har du under de senaste 1–5 åren upplevt att människor har behandlat polis sämre baserat på någon utav följande faktorer? (%)

	Boende i utsatta områden	Polisen
	Samtliga svarande	Samtliga svarande
Kön	6	52
Ålder	4	17
Språk	6	6
Religion	7	8
Etnicitet	11	23
Sexuell läggning	1	4
Könsidentitet/könsuttryck	2	2
Nej, jag har inte upplevt att svensk polis har blivit behandlad sämre av människor där jag bor	53	2
Vet ej	28	20
<i>Antal svar</i>	<i>1355</i>	<i>1242</i>

Kommentar: Frågan som ställdes boende var: "Har du under de senaste 1–5 åren upplevt att människor där du bor har behandlat svensk polis sämre baserat på någon av följande faktorer?" Frågan som ställdes poliserna var: "Har du under de senaste 1–5 åren i ditt arbete kopplat till utsatta områden upplevt att poliser har blivit sämre behandlade av allmänhet på grund av något av nedan alternativ?"

Tabell 4.2.1 visar en tydlig skillnad mellan gruppernas svar. Bland boende i utsatta områden uppgår drygt hälften (53 %) att de inte har sett eller upplevt att poliser behandlats sämre av invånare i deras bostadsområde, medan 28 procent svarar "vet ej". Bland de som anger att sådan behandling förekommit, är etnicitet (11 %) och religion (7 %) de vanligaste uppfattade grunderna.

Bland poliserna som har fått samma fråga framträder en annorlunda bild. Endast 2 procent svarar att de inte upplevt sämre behandling, vilket antyder att sådana erfarenheter är mycket mer utbredda inom kåren. De mest rapporterade grunderna är kön (52 %), etni-

citet (23 %) och ålder (17 %), vilket kan spegla upplevelser av att bli ifrågasatt eller bemött annorlunda utifrån personlig bakgrund i mötet med allmänheten.

Skillnaden mellan gruppernas svar tyder på att poliser i betydligt högre utsträckning upplever sig vara föremål för negativ behandling i jämförelse med hur boende uppfattar att poliser behandlas. Det kan dels bero på att poliser oftare befinner sig i konfrontativa eller utsatta situationer i tjänsten, dels på att invånare inte uppmärksammar eller tolkar sådana händelser på samma sätt. Att en fjärdedel av de boende svarar "vet ej" tyder också på att det är en fråga många har svårt att bedöma.

TABELL 4.2.2

Har du under de senaste 1–5 åren upplevt att polis har behandlat människor
sämre baserat på någon utav följande faktorer? (%)

	Boende i utsatta områden	Polisen
	Samtliga svarande	Samtliga svarande
Kön	4	4
Ålder	5	3
Språk	8	7
Religion	8	7
Etnicitet	13	12
Sexuell läggning	1	1
Könsidentitet/könsuttryck	1	0
Nej, jag har inte upplevt att människor där jag bor har blivit behandlade sämre av svensk polis	62	2
Vet ej	19	59
<i>Antal svar</i>	<i>1367</i>	<i>1242</i>

Kommentar: Frågan som ställdes boende var: "Har du under de senaste 1–5 åren upplevt att svensk polis har behandlat människor där du bor sämre baserat på någon av följande faktorer?" Frågan som ställdes poliserna var: "Har du under de senaste 1–5 åren upplevt att poliser har behandlat boende i/från utsatta områden sämre på grund av något av nedan alternativ?"

Frågan ställdes även åt motsatt håll där både boende och poliser fick ange om de upplevt att polis har behandlat boende i utsatta områden sämre. En klar majoritet av boende (62 %) uppger att de inte upplevt någon sådan behandling, medan 19 procent svarar "vet ej". Bland dem som uppgett att sämre behandling förekommit, är etnicitet (13 %) den vanligaste upplevda grunden, följt av språk och religion (båda 8 %). För etnicitet, språk och religion observeras dessutom en ungefär lika stor andel bland både boende och poliser.

"Alla gillar poliser i grunden och vi behöver dem för att känna oss trygga. Men vi hör hela tiden från unga män som inte är kriminella, som pluggar och jobbar, har bra föräldrar men ändå blir behandlade som tungt kriminella för att de bor i ett område där det ibland är stök. Det är inte vara polisens fel men hela samhället har blivit så mycket sämre på så kort tid."

boende

Jämför vi med svaren från poliserna ser vi en något annorlunda bild. Endast 2 procent uppger att de inte har observerat att människor i utsatta områden blivit sämre behandlade av polis. Däremot anger hela 59 procent "vet ej", vilket tyder på stor osäkerhet även bland poliser kring huruvida sådan behandling förekommer i deras arbetsmiljö. Det kan spegla att frågan är komplex att bedöma i vardagen, eller att många poliser inte haft tydliga erfarenheter åt något håll. Frågar man i stället poliserna om det inom Polismyndigheten finns fördomar mot boende i utsatta områden som inverkar negativt på enskilda polisers tjänsteutövning framkommer en något tydligare bild. Över hälften (52 %) av poliserna anser att det i viss utsträckning, eller i hög utsträckning finns fördomar mot boende i utsatta områden som inverkar negativt på enskilda polisers tjänsteutövning (se tabell 4.2.3). Därtill är det en betydligt mindre andel som svarat "vet ej" på denna fråga (15 %), vilket kan bero på att den tidigare nämnda frågan fokuserar mer på faktiska upplevelser medan den senare har en bredare ingång.

TABELL 4.2.3

Finns det inom Polismyndigheten fördomar mot utsatta områden som inverkar negativt på enskilda polisers tjänsteutövning? (%)

	Polisen Samtliga svarande
Nej, inte alls	7
Nej, det är ovanligt	25
Ja, i viss utsträckning	47
Ja, i hög utsträckning	5
Vet ej	15
<i>Ja, i viss utsträckning + Ja, i hög utsträckning</i>	52
<i>Antal svar</i>	1242

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Finns det inom polismyndigheten fördomar mot boende i utsatta områden som inverkar negativt på enskilda polisers tjänsteutövning?", med de svarsalternativ som anges av tabellen.

Poliserna blev även tillfrågade om de anser att polisledningen arbetar aktivt för att motverka eventuell etnisk diskriminering i sitt arbete mot allmänheten. Närmare 4 av 10 (38 %) uppger att så är fallet. Etnicitet anges av både boende och poliser som den vanligaste orsaken till att människor behandlas illa i utsatta områden, vilket tydliggör behovet av att fördjupa

samtalet med poliserna om hur de hanterar just denna problematik i sitt arbete. Återigen är det en relativt stor andel som svarat vet ej på denna fråga vilket kan indikera att poliserna har begränsad insyn i polisledningens arbete vad gäller just denna fråga, alternativt att det är en komplex fråga att sätta sig in i.

TABELL 4.2.4

Arbetar polisledningen aktivt för att motverka etnisk diskriminering mot allmänheten? (%)

	Polisen Samtliga svarande
Ja	38
Nej	18
Vet ej	44
<i>Antal svar</i>	1242

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Anser du att polisledningen arbetar aktivt för att motverka eventuell etnisk diskriminering i polisens arbete gentemot allmänheten?", med de svarsalternativ som anges av tabellen.

Tillsammans visar tabellerna att uppfattningar om diskriminering och sämre bemötande skiljer sig åt mellan boende i utsatta områden och poliser, både i synen på hur poliser bemöter invånare och hur poliser själva behandlas. Medan många boende inte upplever diskriminering av personer där de bor, uttrycker poliser större osäkerhet kring frågan, men rapporterar också förekomst av fördomar som påverkar deras arbete. Skillnaderna i uppfattningar och erfarenhet betonar vikten av fortsatt dialog och insatser för att stärka ömsesidig förståelse i relationen mellan polis och medborgare.

I samband med dessa frågor fick boende även uppge vad de tycker om visitationszoner

samt huruvida de vet om det finns möjlighet att anmäla om man blivit felaktigt behandlad av polis. Vad gäller visitationszoner har en majoritet (56 %) uppgett att de tycker att de är ganska eller mycket bra och vi ser överlag små skillnader mellan grupperna när vi bryter ned resultaten på bakgrund och ålder (se tabell 2 i bilagan). Det verkar något mer vanligt bland boende i utsatta områden med utländsk bakgrund att varken tycka att det är bra eller dåligt. Tydligare skillnader går att finna för frågan om boende vet om det finns möjlighet att anmäla poliser. Drygt 2 av 10 har svarat att de inte visste att man kan anmäla. Andelen som inte vet är högre bland personer med utländsk bakgrund, samt yngre respondenter (se tabell 3 i bilagan).

4.3 Sammanfattning: Mötet med polisen

Sammantaget visar resultaten att mötet mellan polis och medborgare i utsatta områden ofta förknippas med positiva känslor, särskilt bland äldre. Samtidigt finns ett glapp mellan polisens uppfattningar och de boendes erfarenheter, där poliser tenderar att överskatta förekomsten av negativa känslor hos de bo-

ende. Vad gäller upplevelser av diskriminering framträder olika perspektiv: medan många boende inte upplevt att poliser behandlat invånare sämre, rapporterar poliser oftare om sådana situationer – liksom att de själva blivit negativt bemötta.

5. Polisens framtida arbete

Tidigare avsnitt har identifierat faktorer som påverkar tilliten till polisen, hur tryggheten i utsatta områden upplevs samt vilka utmaningar som finns i relationen mellan polis och boende. Denna avslutande del av rapporten tar steget vidare genom att undersöka vilka insatser som kan bidra till att stärka polisens arbete och öka tryggheten i utsatta områden.

I samhällsdebatten om kriminalitet och trygghet har det blivit allt tydligare att polisens uppdrag inte enbart handlar om de repressiva åtgärderna, utan också om att arbeta förebyggande, särskilt för att minska risken att unga rekryteras till kriminella nätverk. Denna del av rapporten belyser därför vilka faktorer som anses ligga bakom nyrekryteringen, vilka brottsförebyggande åtgärder medborgarna vill se, och vilken roll mångfald inom poliskåren kan spela för att förbättra relationen mellan polis och boende.

Avsnittet belyser också i vilken utsträckning boende själva är villiga att samarbeta med polisen – genom att anmäla brott, vittna, eller på andra sätt bistå rättssystemet. Här analyseras både vilken typ av stöd som medborgarna är beredda att ge och vilka hinder som kan finnas. Vi skiftar därmed perspektivet från en analys av nuläget till en framåtblickande diskussion om hur polisen kan utveckla sitt arbete för att möta de behov och förväntningar som finns i de områden där utmaningarna är som störst.

5.1 Prioriteringar för trygghet och brottsförebyggande arbete

Inledningsvis har respondenterna fått ta ställning till vilka punkter de upplever viktiga för polisen att prioritera i området där de bor. Resultatet för denna fråga presenteras i tabell 5.1.1.

TABELL 5.1.1

Vilka av följande punkter är viktiga för polisen att prioritera i området där du bor?

	Boende i utsatta områden						
	Samtliga svarande	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	18-29 år	30-49 år	50-64 år	65+ år
Tidiga insatser för att förhindra ungdomsbrott	40	47	37	39	43	40	35
Samarbete med skola, socialtjänst och fritidsverksamheter	32	44	26	31	28	34	43
Fler gripanden och hårdare straff för grov kriminalitet	30	27	33	31	33	29	25
Bättre dialog och förtroende mellan polis och invånare	28	27	28	32	29	22	24
Fler synliga poliser på gator och torg	27	29	26	22	25	34	33
Mer kameraövervakning	23	18	26	18	24	26	24
Fler stödinsatser för att hjälpa personer lämna kriminalitet	19	21	17	24	20	12	15
Samtal med föräldrar till unga i riskzonen	19	22	17	18	17	19	24
Fler riktade kontroller mot personer med kriminell koppling	17	18	16	15	16	21	18
Snabbare och mer effektiva polisinsatser vid brott	16	12	18	18	17	15	11
Nolltolerans mot småbrott och ordningsstörningar	10	13	9	6	12	12	10
Vet inte	4	2	4	5	2	2	6
Annat, nämligen:	2	2	2	3	2	2	1
Antal svar	1365	499	849	354	527	289	195

Kommentar: Frågan som var löd: "Vilka av följande punkter anser du är viktigast för polisen att prioritera i ditt område?", följt av de alternativ som presenteras i tabellen. Frågan är en flervälsfråga där respondenterna fick välja upp till tre alternativ.

Tre områden framstår som viktigast: tidiga insatser för att förhindra ungdomsbrott (40 %), samarbete med skola, socialtjänst och fritidsverksamheter (32 %) samt fler gripanden och hårdare straff för grov kriminalitet (30 %). Både förebyggande insatser och repressiva åtgärder betraktas som centrala för att stärka tryggheten.

Skillnader mellan grupper syns framför allt mellan respondenter med svensk och utländsk bakgrund. Personer med svensk bakgrund prioriterar i högre grad förebyggande insatser som tidiga ungdomsinterventioner (47 %) och samarbete med andra samhällsaktörer (44 %), medan personer med utländsk bakgrund i något lägre utsträckning lyfter fram dessa insatser. Bland personer med utländsk bakgrund är kameraövervakning (26 %) och snabbare och mer effektiva polisinsatser vid brott (18 %) signifikant högre än totalen vilket återigen belyser skillnaden i bakgrund när det kommer till valet av förebyggande och repressiva åtgärder.

"Svensk polis gör ett viktigt arbete, men det finns fortfarande brister när det gäller bemötande och rättvisa. Jag önskar att polisen visar mer förståelse för människor med olika bakgrunder och arbetar mer för att bygga förtroende i alla delar av samhället. Mångfald och respekt i bemötandet är nyckeln till ett tryggare samhälle för alla. Tack Sveriges poliser."

boende

Åldersmässigt ser vi att äldre respondenter (65+ år) i högre grad prioriterar samarbete med skola och socialtjänst (43 %) samt fler synliga poliser på gator och torg (33 %), medan yngre (18–29 år) tenderar att betona behovet av bättre dialog mellan polis och invånare (32 %) samt fler stödinsatser för att hjälpa personer lämna kriminalitet (24 %).

Sammantaget visar resultaten att boende efterfrågar en balans mellan långsiktigt förebyggande arbete och kraftfulla insatser mot den mest allvarliga kriminaliteten, där trygghet, tillit och närvaro från samhällets institutioner framstår som särskilt viktiga prioriteringsområden.

Två relaterade frågor ställdes även till poliserna. Den ena handlade om vilka kunskaper och kompetenser som behöver stärkas inom kåren för att förebygga, förhindra och utreda brott i utsatta områden, och den andra om vilka delar av det konkreta arbetet i utsatta områden som behöver förbättras. Resultaten (se tabell 4 och 5 i bilagan) visar att en klar majoritet av poliserna lyfter fram brottsförebyggande metoder (72 %), kunskap om gäng och nätverk (69 %) samt tillitsskapande arbete (54 %) som viktiga utvecklingsområden. I en följdfråga fick poliserna möjlighet att utveckla hur de ser på behovet av mer polisiär kunskap och kompetens i förhållande till utsatta områden ur perspektiven förebygga, förhindra och utreda. Svar relaterat till relationsskapande och synlighet var återkommande.

Vad gäller frågan om vilka delar av det konkreta arbetet som behöver förbättras betonar poliserna behovet av högre polistäthet (69 %), ökad samverkan med socialtjänst (66 %) och skola (65 %) samt fler områdespoliser (65 %).

"Fler måste förstå båda sidorna av myntet. Vi måste ha förmågan att vara både gränsättande/repressiva och relationsskapande/vägvisare. Vi ska kunna springa ikapp, brottar och gripa för att därefter växla över till det relationskapande och försöka påverka den gripne."

polis

5.2 Att förebygga rekrytering till kriminella nätverk

Både boende i utsatta områden och poliser blev tillfrågade om vilka faktorer de tror spelar störst roll för de kriminella nätverkens rekrytering av barn och ungdomar; en fråga som kan ge viktiga insikter för polisens framtida arbete mot denna högst aktuella problematik.

TABELL 5.2.1

Rekrytering till kriminella nätverk. (%)

	Boende i utsatta områden	Polisen
	Samtliga svarande	Samtliga svarande
Lätta pengar och snabb rikedom	33	38
Gängliv ses som status och förebild	32	71
Brist på vuxna förebilder	30	48
Ekonomiska problem i familjen	29	14
Påverkan från vänner och äldre kriminella	27	33
Våld och kriminalitet i närområdet	21	25
Låga fängelsestraff för unga	19	14
Brist på stöd i skolan	14	10
Brist på fritidsaktiviteter	14	9
Droger och beroende	14	4
Misstro mot samhället	12	17
Svag polisnärvaro	5	5
Hedersnormer och familjepress	4	6
Annat, nämligen:	2	4
Vet inte	7	0
<i>Antal svar</i>	<i>1365</i>	<i>1242</i>

Kommentar: Frågan som ställdes boende var: "Vilka faktorer spelar störst roll för de kriminella nätverkens rekrytering av barn och ungdomar?" Frågan som ställdes poliserna var: "Vilka tre faktorer tror du spelar störst roll för de kriminella nätverkens rekrytering av barn och ungdomar?"

Bland de boende är "lätta pengar och snabb rikedom" (33 %), "gängliv ses som status och förebild" (32 %) och "brist på vuxna förebilder" (30 %) de vanligaste orsakerna som lyfts fram. Tätt därefter följer "ekonomiska problem i familjen" (29 %) och "påverkan från vänner och äldre kriminella" (27 %). Dessa resultat betonar vikten av både sociala och ekonomiska faktorer i rekryteringsprocessen.

Bland poliserna framträder en liknande prioritering. Här lyfts framför allt status kopplad till gängliv fram (71 %) men även brist på vuxna förebilder (48 %) vilket tyder på samsyn med boende vad gäller dessa faktor. Vissa skillna-

der framträder dock i tabell 5.2.1 som tyder på att poliser i större utsträckning ser förebilder och status som drivande faktorer, medan de boende i högre grad pekar på bakomliggande socioekonomiska förhållanden och vardagliga utsattheter. Denna skillnad kan bero på att polisens gissningsvis mer frekventa möten med unga nätverkskriminella ger en annan bild av drivkrafter jämfört med den bild boende har. Sammantaget visar resultaten att framgångsrikt förebyggande arbete mot rekrytering till kriminella nätverk sannolikt kräver en kombination av sociala insatser, ekonomiskt stöd och normbrytande åtgärder för att ge barn och unga bättre alternativ.

5.3 Mångfald som resurs i polisens arbete

Mångfald inom poliskåren har potential att påverka relationen mellan polis och invånare i utsatta områden. I enkätsvaren framgår att en stor andel av de boende i utsatta områden anser att det är ganska eller mycket viktigt att poliskåren präglas av mångfald, närmare bestämt 81 procent (se tabell 6 i bilagan). Bland poliserna är det 57 procent som uppger att detta är ganska eller mycket viktigt.¹

När vi bryter ner resultaten på kön och bakgrund ser vi vissa skillnader mellan grupperna. I figur 5.3.1 presenteras nedbrytningarna för boende i utsatta områden. Det blir tydligt att kvinnor i högre utsträckning anser att det är ganska eller mycket viktigt med mångfald inom polisen för att stärka polisens arbete i området där man bor (85 % bland kvinnor och 77 % bland män). Skillnaderna baserade

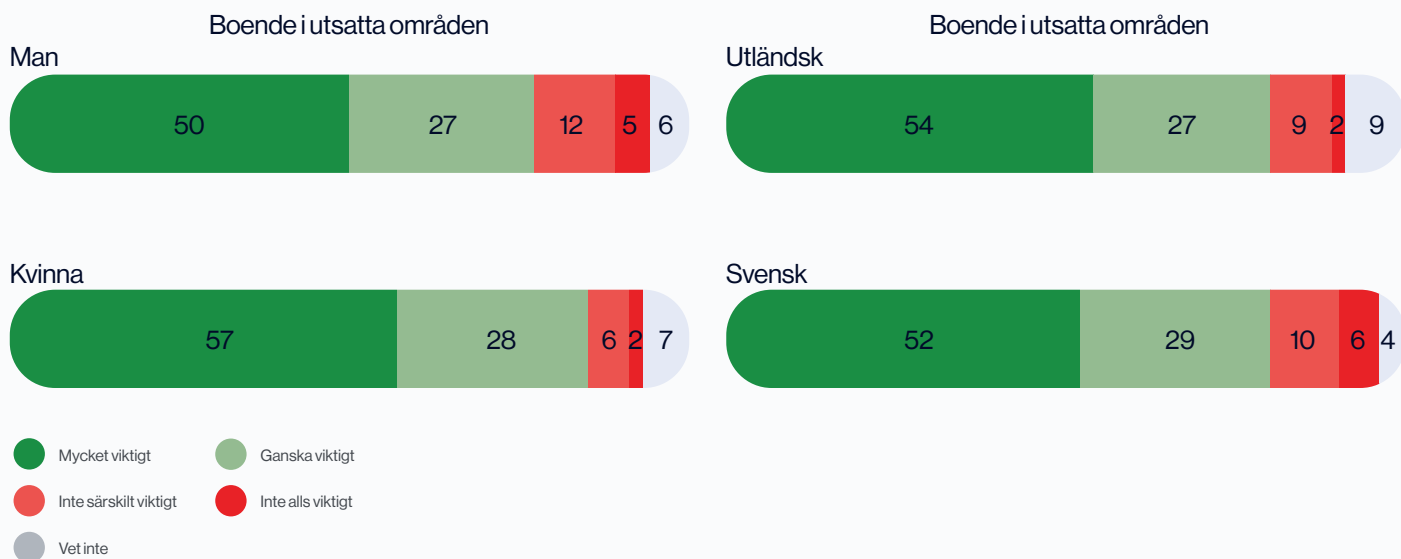
på bakgrund bland boende är små, däremot observeras att andelen vet ej-svar är något högre för personer med utländsk bakgrund medan andelen som svarat inte särskilt eller inte alls viktigt är något högre bland respondenter med svensk bakgrund.

För poliserna ser vi ett någorlunda lika resultat vid nedbrytning på kön och bakgrund. Andelen som svarat att mångfald är ganska eller mycket viktigt är betydligt högre för kvinnor inom polisen i jämförelse med män (75 % jämfört med 51 %). Att tycka att mångfald är viktigt verkar också relaterat till polisernas bakgrund, i form av var de är födda. Bland de poliser som är födda utanför Europa har ingen uppgett att mångfald är ganska eller mycket oviktigt, däremot har 16 procent av poliserna som är födda i Sverige uppgett detta.

¹ Frågan som ställdes till poliserna innehöll även ett mittenalternativ, "varken viktigt eller oviktigt", vilket valdes av en fjärdedel av poliserna. Detta är viktigt att ha med sig eftersom det försvårar samordning av resultaten från respektive undersökning. Därav bygger samordningen av resultaten från respektive undersökning enbart på andelen som svarat ganska eller mycket viktigt.

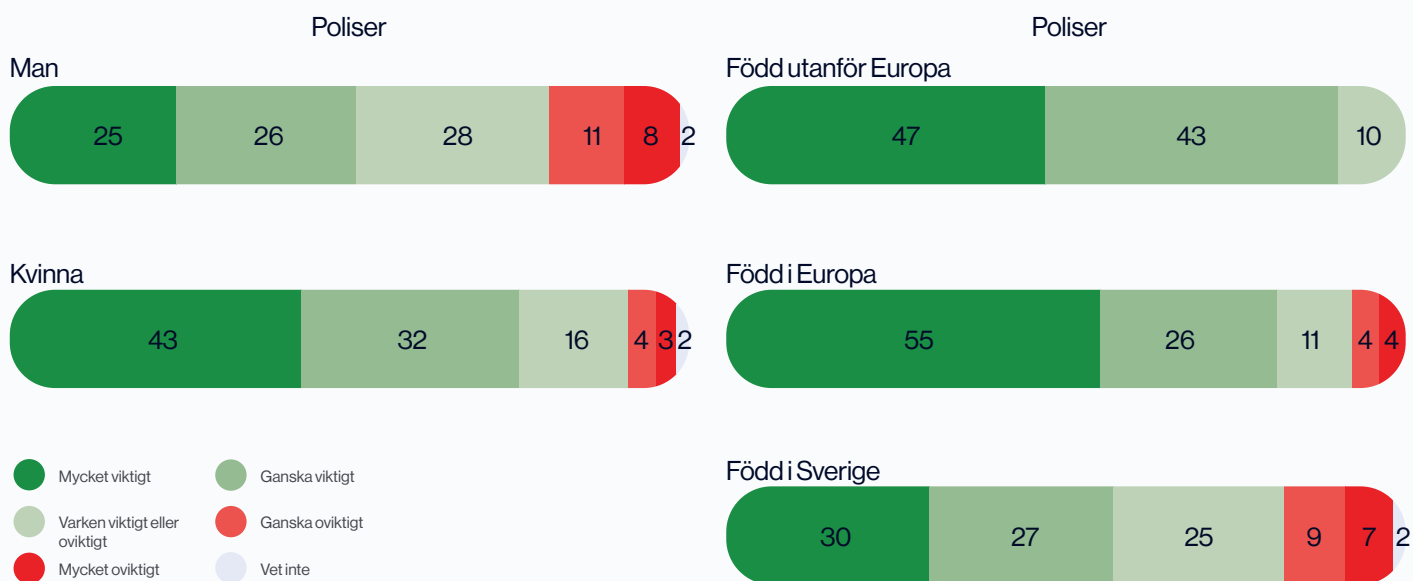
FIGUR 5.3.1.

Hur viktigt anser du att det är med mångfald inom poliskåren för att stärka polisens arbete i området där du bor? (%)

FIGUR 5.3.1

Hur viktigt anser du att det är med mångfald inom poliskåren för att stärka polisens arbete i området där du bor/utsatta områden? (%)

Boende i utsatta områden som svarat att det är ganska eller mycket viktigt med mångfald (81 %) fick en följdfråga om varför de tycker att det är viktigt. Resultaten presenteras i tabell 5.3.2. Det vanligaste skälet är att mångfald gör att polisen bättre förstår olika språk, kulturer och erfarenheter – ett påstående som 59 procent instämmer i. Därefter följer att mångfald inom polisen bygger förtroende till fler samhällsgrupper (55 %) och att samhällsinstitutioner bör inkludera olika kulturer och identiteter (51 %).

Samtliga svarsalternativ har valts i högre utsträckning av personer med svensk bakgrund jämfört med personer med utländsk bakgrund. Särskilt stora skillnader syns i påståendena om att mångfald bygger förtroende (72 % respektive 46 %) och att det förbättrar förståelsen för språk och erfarenheter (69 % respektive 54 %). Detta kan indikera att respondenter med utländsk bakgrund i lägre grad ser mångfald som ett sätt att skapa legitimitet och inkludering inom poliskåren.

Vad gäller ålder framträder inga tydliga eller systematiska mönster – samtliga åldersgrupper tycks i relativt jämn grad instämma i de olika påståendena, även om vissa variationer förekommer.

Sammantaget tyder resultaten på att mångfald inom polisen inte främst ses som ett individuellt identifikationsbehov, utan snarare som en fråga om institutionell tillit, rättvisa och förbättrad kommunikation mellan polis och medborgare. En snarlik fråga ställdes även till poliserna, där de fick ange vilka aspekter av mångfald de anser vara viktiga för den samlade polisiära kompetensen i utsatta områden. Här framkom särskilt språk som en avgörande faktor – 71 procent lyfte det som en viktig resurs i arbetet. Därefter nämndes etnicitet (58 %), kön (54 %) och ålder (54 %) som relevanta mångfalldimensioner (se tabell 8 i bilagan).

Överlag verkar språklig och kulturell förståelse betraktas som centrala komponenter i det polisiära arbetet i utsatta områden. Trots att frågorna ställts i olika form och med olika syfte, tyder resultaten på en gemensam uppfattning om att mångfald inte enbart handlar om representation, utan också om förutsättningar för ökad tillit, förbättrad kommunikation och mer effektiva polisinsatser i socialt komplexa miljöer.

TABELL 5.3.2

Det är viktigt med mångfald för att... (%)

	Boende i utsatta områden						
	Samtliga svarande	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	18-29 år	30-49 år	50-64 år	65+ år
Mångfald gör att polisen bättre förstår olika språk, kulturer och erfarenheter	59	69	54	58	61	56	60
Mångfald inom polisen bygger förtroende till fler samhällsgrupper	55	72	46	57	54	59	52
Samhällsinstitutioner ska inkludera olika kulturer och identiteter	51	58	48	50	51	53	53
Mångfald minskar risken för att polisen diskriminerar allmänheten	42	46	40	47	43	37	39
Mångfald inom polisen minskar risken för fördomar	40	52	34	39	42	37	44
Mångfald behövs för att vi behöver fler poliser med liknande erfarenheter som mig	18	18	18	22	16	17	17
Vet ej	7	3	8	5	8	4	8
Antal svar	1103	403	688	279	434	230	160

Kommentar: Frågan som ställdes boende var: "Det är viktigt med mångfald inom poliskåren för att..." följt av de sju svarsalternativ som presenteras i tabellen.

5.4 Medborgarsamverkan och lokalt engagemang

Samarbetet med lokalbefolkningen är en viktig del av polisens arbete. För att få en bättre bild av förutsättningarna för ett sådant arbete har respondenterna fått ange i vilken utsträckning de själva kan tänka sig att hjälpa polisen

i olika situationer. Detta ger viktig information om invånarnas vilja till medverkan och om eventuella hinder som kan påverka samarbetet i praktiken.

TABELL 5.4.1

Vad skulle du kunna hjälpa polisen med? (%)

	Boende i utsatta områden						
	Samtliga svarande	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	18-29 år	30-49 år	50-64 år	65+ år
Ringa 112 när jag ser ett pågående brott	82	89	78	79	83	82	82
Berätta vad jag vet om en händelse när polisen frågar mig på gatan eller ringer på min dörr	59	74	51	51	59	64	64
Peka ut åt vilket håll en misstänkt brottsling försvann	51	73	38	44	49	54	60
Polisanmäla på internet eller på en polisstation när ett brott har skett	41	59	31	37	46	43	35
Ropa på polisen vid ett pågående brott	40	55	32	37	42	42	37
Själv ta kontakt med polisen för att tipsa om brott/kriminell person	37	52	29	31	39	43	36
Hjälpa polisen som vittne i en brottsutredning	36	52	26	29	38	36	39
Vitna i en rättegång	26	40	18	22	26	31	25
Vet inte	6	4	6	8	5	5	5
Jag vill inte hjälpa polisen	2	1	2	4	2	1	
Annat, nämligen:	2	2	1	2	2	1	1
Antal svar	1371	502	853	356	530	291	194

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Vad skulle du kunna tänka dig att hjälpa polisen med?" följt av de elva svarsalternativen som presenteras i tabellen.

En ytterst liten andel (2 %) har uppgett att de inte vill hjälpa polisen vilket tyder på att det finns en vilja hos boende att hjälpa till, däremot visar resultaten att denna vilja tar sig uttryck på olika sätt, bland olika individer. Det alternativ som flest uppger kunna hjälpa polisen med är att ringa 112 vid pågående brott (82 %), följt av att berätta vad en vet om en händelse när en polis frågar på gatan eller ringer på dörren (59 %) samt peka ut åt vilket håll en misstänkt brottsling försvann (51 %). Det alternativ som valts minst antal gånger är att vittna i en rättegång, något endast 26 procent är villiga att göra. Vid nedbrytningen blir det tydligt att svarande med utländsk bakgrund överlag är mindre villiga att hjälpa polisen, då deras instämmande är signifikant lägre än totalen för samtliga angivna alternativ. Detta mönster gäller oavsett typ av

insats, från att kontakta polisen på eget initiativ till att vittna i en rättegång. Även åldersmässigt tenderar yngre att vara något mindre benägna att stödja polisen än äldre.

De boende som svarat att de inte vet eller inte vill hjälpa polisen, fick en följdfråga för att kartlägga varför (se tabell 5.4.2). Här framkommer det att runt 2 av 10 är tveksamma, eller inte vill hjälpa polisen för att de är rädda för hämnd från brottslingar samt för att de inte litar på polisen. Rädslan för hämnd från brottslingar är framför allt tydlig för respondenter med svensk bakgrund. Överlag gäller dock att vara försiktig med att dra slutsatser av nedbrytningar på frågor där en begränsad andel har svarat, vilket är fallet för denna följdfråga. Därav har nedbrytning på ålder exkluderats från tabellen.

TABELL 5.4.2

Vad gör dig tveksam till att hjälpa polisen? (%)

	Boende i utsatta områden		
	Samtliga svarande	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund
Jag är rädd för hämnd från brottslingar	20	38	16
Jag litar inte på polisen	18	17	19
Det är inte mitt jobb att hjälpa polisen	9	13	8
Min hjälp gör ingen skillnad	9	8	9
Vet inte hur man gör för att hjälpa	7	8	7
Polisen lyssnar inte på mig	5	8	4
Jag är rädd för polisen	4		5
Familj/vänner vill inte att jag hjälper polisen	2	4	
Annat, nämligen:	2	4	1
Vet inte	47	38	49
Antal svar	104	24	74

Kommentar: Frågan som ställdes var: "Vad gör dig tveksam till att hjälpa polisen?" följt av de tio svarsalternativ som presenteras i tabellen. Denna fråga ställdes enbart till de som svarat att de inte vill hjälpa polisen eller att de inte vet på föregående fråga.

Tveksamheten kring att samarbeta med polisen bör ses i ljuset av förtroende. I sammanhanget blir frågan om mångfald inom poliskåren central. En bredare sammansättning kan bidra till att minska social distans och stärka relationen mellan polis och medborgare, vilket i sin tur kan underlätta samarbete i samtliga polisens uppdrag – att förebygga, förhindra och utreda brott. Resultaten visar dock att uppfattningen om mångfaldens betydelse varierar mellan grupper. Medan tabell 5.3.2 visade att 72 procent av de svarande med svensk bakgrund anser att mångfald inom polisen bygger förtroende till fler samhällsgrupper, instämmer endast 46 procent bland personer

med utländsk bakgrund. Det kan tyda på att mångfald inte i samma utsträckning ses som ett medel för tillit och inkludering i den senare gruppen. En möjlig förklaring är att tilliten redan är lägre i denna grupp, vilket gör att representation i sig inte upplevs tillräcklig för att skapa förändring. Det kan också handla om att andra faktorer – som bemötande, rättvisa och transparens – upplevs som viktigare för att bygga förtroende än identifikationen med enskilda poliser. Dessa skillnader understryker behovet av att mångfaldsarbete inom polisen inte ses som ett isolerat mål, utan kombineras med insatser som stärker relationen till lokalbefolkningen på flera nivåer.

5.5 Sammanfattning: Polisens framtida arbete

Sammanfattningsvis visar resultaten att polisens framtida arbete i utsatta områden behöver bygga på en balanserad strategi som kombinerar repressiva insatser mot grov kriminalitet med långsiktigt förebyggande arbete, där samverkan med skola, socialtjänst och civilsamhälle spelar en central roll. För att motverka rekrytering av unga till kriminella nätverk betonar både boende och poliser sociala och ekonomiska riskfaktorer – såsom brist på förebilder, ekonomisk utsatthet och påverkan från omgivningen.

Mångfald inom poliskåren lyfts av både poliser och boende som ett konkret sätt att förbättra kommunikationen, öka förtroendet och skapa

starkare lokal förankring. Samtidigt framgår att uppfattningen om mångfaldens betydelse skiljer sig åt. Bland boende med utländsk bakgrund är det färre som ser mångfald som ett verktyg för tillitsskapande, vilket antyder att representation i sig inte upplevs tillräcklig för att bygga förtroende.

Resultaten visar att det finns en vilja hos många boende att stödja polisen, exempelvis genom att anmäla brott eller vittna. Men denna vilja kan begränsas av oro för repressalier eller bristande tillit, särskilt bland yngre och personer med utländsk bakgrund. Det understryker behovet av ett förtroendeskapande och inkluderande lokalt polisarbete.

06

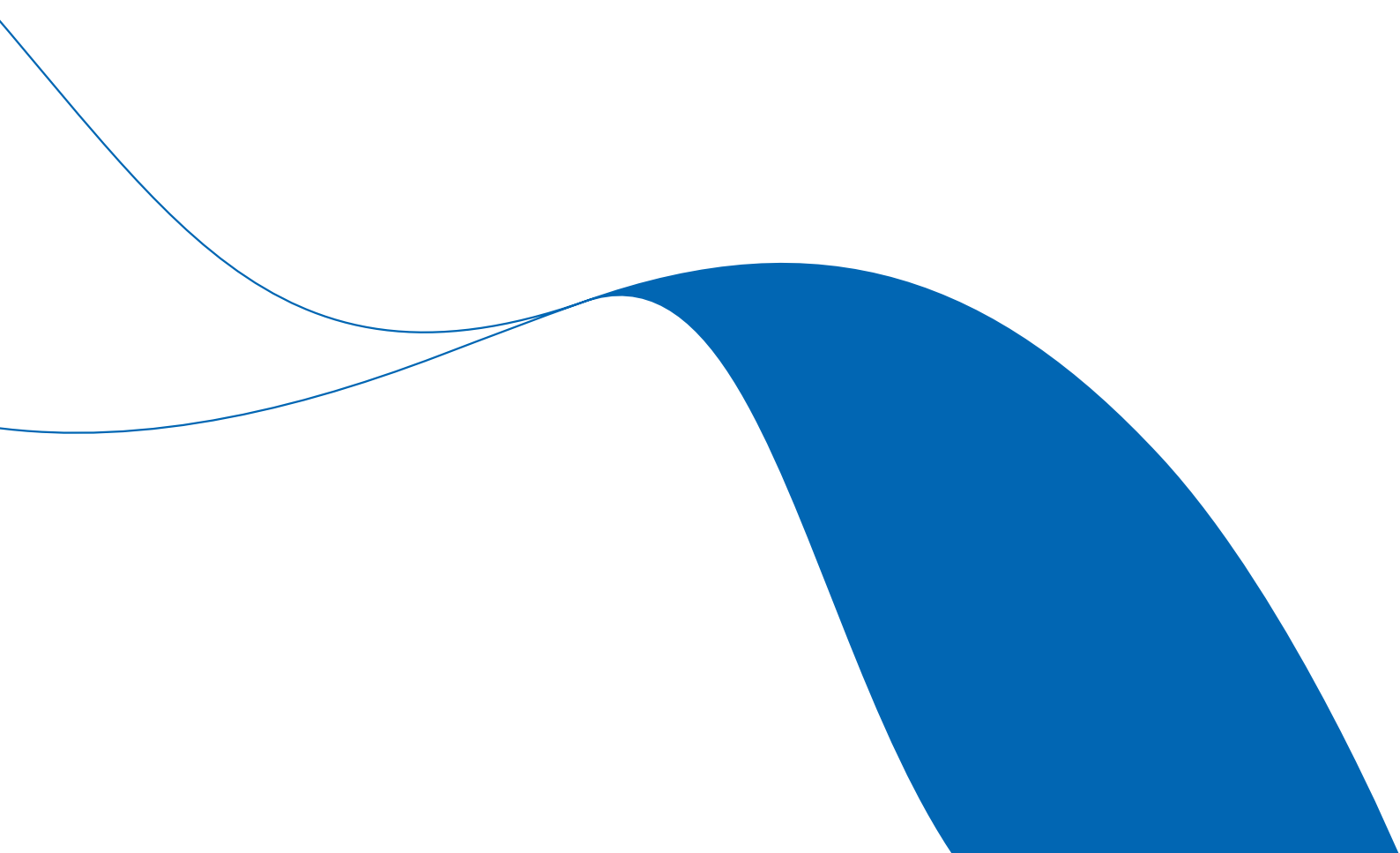
Metod- beskrivning

Undersökningen bland boende i utsatta områden genomfördes av Indikator Opinion på uppdrag av Stiftelsen Järvaveckan i samarbete med Polisförbundet.

Undersökningens målpopulation är boende i Sveriges samtliga av Polismyndigheten definierade risk-, utsatta och särskilt utsatta områden. Ett slumpmässigt urval drogs bland 6 566 personer folkbokförda i Sveriges utsatta områden (inklusive riskområden, utsatta områden och särskilt utsatta områden). Personerna kontaktades via en postal inbjudan till folkbokföringsadressen, med påminnelser via SMS och digital post (Kivra). Totalt samlades 1 379 svar in, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 21%. Fältperioden pågick mellan 10 mars och 23 april 2025.

Undersökningen bland poliser genomfördes av Novus på uppdrag av Polisförbundet och genomfördes via en webbenkät bland Polisförbundets medlemmar. Först ställdes en screeningfråga för att hitta dem som jobbar i eller med utsatta områden och därefter skickades enkäten till de som passade in i den målgruppen. 1 242 personer besvarade enkäten och under perioden 12–30 mars 2025.

Resultaten är oviktade eftersom det inte finns något att vikta mot. Novus bedömning är att resultaten är representativa för målgruppen.

Fakta: 59 utsatta områden

De utsatta områdena definieras av Polismyndigheten och är indelade i olika grader av utsatthet: utsatta områden, riskområden, och särskilt utsatta områden.¹ Ett utsatt område är enligt Polismyndigheten ett geografiskt avgränsat område där kriminella har en påverkan på lokalsamhället i olika grader. Områdena

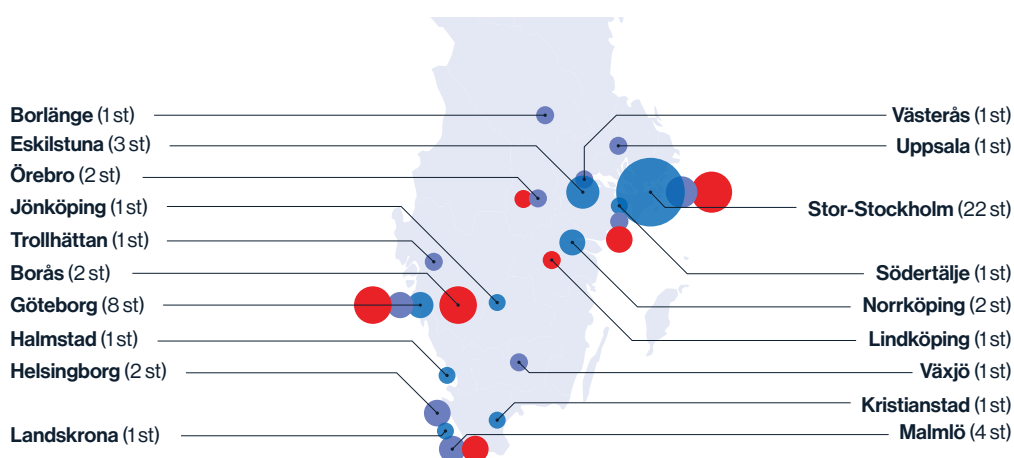
har även en låg socioekonomisk status och är hem till ca 570 000 svenskar, många med utländsk bakgrund. Två av tre invånare har ännu inte fyllt 45 år.² Den 1 december 2023 uppdaterades listan och fyra nya områden har tillkommit, medan sex områden inte längre bedöms som utsatta jämfört med 2021.

Utsatta områden

Polisens 59 utsatta områden 2023

- Utsatta områden (27 st)
- Riskområden (15 st)
- Särskilt utsatta områden (17 st)

Källa: Polisen

27 utsatta områden:

Gamlegården, Kristianstad. Grantorp/Visättra, Huddinge. Råslätt, Jönköping. Skiftinge, Eskilstuna. Vårby, Huddinge. Årby, Eskilstuna. Andersberg, Halmstad. Brandbergen, Haninge. Bredäng, Stockholm. Bäckby, Västerås. Finnsta, Järfälla. Fisksåtra, Nacka. Fröslunda, Eskilstuna. Gårdsten, Göteborg. Hagsåtra/Rågsved, Stockholm. Hisings Backa, Göteborg. Hässelby/Vällingby, Stockholm. Karlslund, Landskrona. Navestad, Norrköping. Saltskog, Södertälje. Sångvägen, Järfälla. Hagalund, Solna. Hageby, Norrköping. Jordbro, Haninge. Skogås, Huddinge. Storvreten, Botkyrka. Vårberg, Stockholm.

15 riskområden:

Biskopsgården, Göteborg. Dalhem/Drottninghög/Fredriksdal, Helsingborg. Gottsunda, Uppsala. Kronogården/Lextorp/Sylte, Trollhättan. Oxhagen/Varberga, Örebro. Södra Sofielund (Seved), Malmö. Söder, Helsingborg. Tjärna Ångar, Borlänge. Araby, Växjö. Fornhöjden, Södertälje. Holma/Kroksbäck/Bellevuegården, Malmö. Rissne/Hallonbergen, Solna. Valsta, Sigtuna. Tynnered/Grevgården/Opaltorget, Göteborg. Tureberg, Sollentuna.

17 särskilt utsatta områden:

Rinkeby/Tensta, Stockholm. Hjällbo, Göteborg. Husby, Stockholm. Alby, Botkyrka. Bergsjön, Göteborg. Hallunda/Norsborg, Botkyrka. Hammarkullen, Göteborg. Hovsjö, Södertälje. Lövgärdet, Göteborg. Norrby, Borås. Nydala/Hermodsdal/Lindängen, Malmö. Ronna/Geneta/Lina, Södertälje. Skäggetorp, Linköping. Vivalla, Örebro. Fittja, Botkyrka. Hässleholmen/Hulta, Borås. Rosengård, Malmö.

¹ Källa: Polismyndigheten. Grafik: Anders Humlebo /TT.

² Källa: Järvaveckan Research: en rapport om Sveriges 61 utsatta områden

07

Kontaktuppgifter

Ahmed Abdirahman

VD och grundare,
Stiftelsen Järvaveckan

ahmed.abdirahman@jarvaveckan.se
+46 (0)73 907 75 09

Malin Ekmark

Utredare
Polisförbundet

malin.ekmark@polisforbundet.se

Bilagor

TABELL 1

Hur fungerar polisens arbete generellt i utsatta områden? (%)

	Polisen Samtliga svarande
Mycket bra	2
Ganska bra	28
Okej	48
Dåligt	14
Mycket dåligt	3
Vet ej	6
Mycket bra + bra	30
Total	100
Antal svar	1242

Kommentar: Frågan som ställdes poliserna var: "Hur fungerar polisens arbete generellt i utsatta områden?".

TABELL 2

Vad tycker du om visitationszoner?

	Boende i utsatta områden						
	Samtliga svarande	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	18-29 år	30-49 år	50-64 år	65+ år
Mycket bra	38	40	37	29	35	46	50
Ganska bra	18	18	19	18	19	18	17
Varken bra eller dåligt	15	10	19	17	16	13	13
Ganska dåligt	10	12	10	12	12	8	8
Mycket dåligt	11	12	10	14	12	8	4
Vet inte/ingen uppfattning	7	8	7	10	5	7	9
Mycket bra + Ganska bra	56	58	55	47	55	64	67
Total	100	100	100	100	100	100	100
Antal svar	1370	501	844	351	524	291	194

Kommentar: Frågan som ställdes boende var: "Sverige har idag så kallade visitationszoner/säkerhetszoner där polisen får visitera folk utan att det finns brottsmisstankar. Tycker du att det är bra eller dåligt?".

TABELL 3

Vet du om det finns möjlighet att anmäla?

	Boende i utsatta områden						
	Samtliga svarande	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	18-29 år	30-49 år	50-64 år	65+ år
Ja, jag vet att det går och jag vet hur man gör	29	27	30	24	28	35	33
Ja, jag vet att det går men jag vet inte hur man gör	48	60	41	47	48	46	50
Nej, jag visste inte att man kan anmäla poliser	23	13	29	29	24	19	17
Total	100	100	100	100	100	100	100
Antal svar	1365	500	850	352	530	290	193

Kommentar: Frågan som ställdes boende var: "Vet du om det finns möjlighet att anmäla om man blir felaktigt eller illa behandlad av polis?"

TABELL 4

Vilka kompetenser och kunskaper behöver polisen utöka för att förebygga, förhindra och utreda brott i utsatta områden? (%)

	Polisen
Brottsförebyggande metoder/arbetssätt	72
Gång/nätverk	69
Tillitsskapande	54
Dialog	51
Kommunikation/information	48
Narkotika	39
Bemötande	37
Utredning	34
Kultur	34
Barn	30
Taktik	27
Språk	22
Psykisk ohälsa	22
Missbruk	21
Självskydd	12
Vapenhantering	10
Våld i folkmassa	9
Annat, nämligen:	4
Vet ej	2
Antal svar	1242

Kommentar: Frågan som ställdes poliserna var: "Vilka kompetenser och kunskaper behöver polisen utöka för att förebygga, förhindra och utreda brott i utsatta områden?". Frågan är en flervalsfråga där poliserna fick ange alla de punkter de ansåg relevanta.

TABELL 5

Kryssa samtliga punkter där du tycker polisens arbete behöver bli bättre (%)

	Polisen
	Samtliga svarande
Högre polistäthet	69
Stärkt brottsförebyggande arbete	68
Utvecklad samverkan med socialtjänst	66
Utvecklad samverkan med skola	65
Fler områdespoliser (antalet)	65
Mer fredade områdespoliser (uppgifterna)	61
Utvecklad samverkan med civilsamhälle	59
Fler tips från allmänheten	58
Stärkt relationsskapande arbete	57
Mer långsiktighet	55
Stärkt tillitsskapande arbete	51
Stärkt utredningsarbete	48
Utvecklade metoder/arbetssätt	46
Stärkt "patrullering på nätet"	41
Stärkt repressivt arbete	39
Bättre styrning/ledning	36
Mer kompetensutveckling	30
Annat, nämligen:	4
Arbetet behöver inte stärkas	0
Vet ej	2
<i>Antal svar</i>	<i>1242</i>

Kommentar: Frågan som ställdes poliserna var: "Kryssa samtliga punkter där du tycker polisens arbete relaterat till utsatta områden behöver bli bättre". Frågan är en flervälsfråga där poliserna fick ange alla de punkter de ansåg relevanta.

TABELL 6

Hur viktigt anser du att det är med mångfald inom poliskåren för att stärka polisens arbete i området där du bor? (%)

	Boende i utsatta områden Samtliga svarande
Mycket viktigt	53
Ganska viktigt	28
Inte särskilt viktigt	9
Inte alls viktigt	4
Vet inte	7
<i>Mycket viktigt + Ganska viktigt</i>	<i>81</i>
Total	100
<i>Antal svar</i>	<i>1373</i>

Kommentar: Frågan som ställdes boende var: "Hur viktigt anser du det är med mångfald inom poliskåren för att stärka polisens arbete i området där du bor?" Frågan som ställdes poliserna var: "Hur viktigt anser du det är med mångfald inom poliskåren för att stärka polisens arbete i området där du bor/utsatta områden?".

TABELL 7

Hur viktigt anser du att det är med mångfald inom poliskåren för att stärka polisens arbete i området där du bor? (%)

	Polisen Samtliga svarande
Mycket viktigt	30
Ganska viktigt	27
Varken viktigt eller oviktigt	25
Ganska oviktigt	9
Mycket oviktigt	7
Vet inte	2
<i>Mycket viktigt + Ganska viktigt</i>	<i>57</i>
Total	100
<i>Antal svar</i>	<i>1242</i>

Kommentar: Frågan som ställdes poliserna var: "Hur viktigt anser du det är med mångfald inom poliskåren för att stärka polisens arbete i området där du bor/utsatta områden?".

TABELL 8

Kryssa samtliga punkter där du ser mångfald som värdefullt för den sammanlagda polisiära kompetensen i utsatta områden? (%)

	Polisen Samtliga svarande
Kön	54
Ålder	54
Språk	71
Religion	38
Etnicitet	58
Sexuell läggning	18
Könsidentitet/könsuttryck	12
Mångfald behövs inte	9
Vet ej	7
<i>Antal svar</i>	<i>1242</i>

Kommentar: Frågan som ställdes poliserna var: Kryssa samtliga punkter nedan där du ser mångfald som värdefullt för den sammanlagda polisiära kompetensen/förmågan i utsatta områden?". Frågan är en flervälsfråga där poliserna har fått kryssa samtliga för dem relevanta alternativ.

JÄRVAVECKAN

research

2025©Järvaveckan

TALESPERSON Ahmed Abdirahman
VD och grundare,
Stiftelsen Järvaveckan

WEBBPLATS jarvaveckan.se

MAIL info@jarvaveckan.se